

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HR

HRVATSKA

RIJEČ

BROJ 1197

27. OŽUJKA 2026. CIJENA 50 DINARA

ISSN 1451-4257

9 771451 425001 >

Obilježen praznik hrvatske zajednice blagdan Sv. Josipa

Proslava u devet mjesta

SADRŽAJ

10

Predstavnici Središnjeg državnog ureda obišli male matice
Pozitivne ocjene i nastavak financiranja

12

Prof. dr. sc. Nebojša Petrović, profesor Filozofskog fakulteta Univerziteta u Beogradu
Rat je završen, ali simbolički i emocionalni konflikt još nije

16

U Rumi obilježen Dan ZKVH-a
Između pamćenja i budućnosti: 18 godina Zavoda

20

Promocija *Hrckovog kuhara*
Mali spomenar jednog djetinjstva, jezika i zajednice

30

ZKVH i *Hrvatska riječ* na novosadskom Sajmu knjiga
Od znanosti do kuhara i romana

34

Korizmena pobožnost
Križni put mladih Srijemske biskupije

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova
Hrvatska riječ, Preradovićeve 11
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

vlč. Vinko Cvijin (predsjednik), vlč. Josip Ivešić, Mirjana Stantić, Gordana Jerković, Nevenka Tumbas, Renata Kuruc, Marica Stantić, Amalija Šimunović, Mirjana Trkulja

RAVNATELJICA:

Karolina Bašić
e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

Zlata Vasiljević (urednica@hrvatskarijec.rs)

REDAKCIJA:

Ivana Petrekanić Sič
(koordinatorka dopisne službe)
dr. sc. Jasminka Dulić
(novinarka, urednica političke rubrike)

• Željka Vukov
(novinarka, urednica društvene rubrike)
• Davor Bašić Palković
(novinar, urednik rubrike kultura)
• Ivan Ušumović
(novinar, urednik sportske rubrike)
• Zvonko Sarić
(novinar)
• Jelena Dulić Bako
(novinarka)
• Suzana Darabašić
(novinarka dopisništva Srijem)
• e-mail: desk@hrvatskarijec.rs
• **LEKTOR:**
• Zlatko Romić
• **TEHNIČKA REDAKCIJA:**
• Thomas Šujić (tehnički urednik)
• Jelena Ademi (grafička urednica)
• **FOTOGRAFIJE:**
• Nada Sudarević
•

FINANCIJE I RAČUNOVODSTVO:

• Mirjana Trkulja
(tajnice@hrvatskarijec.rs)
(distribucija@hrvatskarijec.rs)
• **ADMINISTRACIJA:**
• Branimir Kuntić
• **TELEFON:** ++381 24/55-33-55;
++381 24/55-15-78;
++381 24/53-51-55
• **TEKUĆI RAČUN:** 325950060001449230
• **E-MAIL:** ured@hrvatskarijec.rs
• **WEB:** www.hrvatskarijec.rs
• **TISAK:** Rotografika d.o.o., Subotica
• List je upisan u Registar javnih glasila
• Agencije za privredne registre Republike Srbije
• pod registarskim brojem: NV000315
• COBISS SR-ID 109442828
• CIP - Katalogizacija
• u publikaciji Biblioteka
• Matice srpske, Novi Sad
• 32+659.3(497.113=163.42)

Dometi

Povjerenik za zaštitu ravnopravnosti **Milan Antonijević** upozorio je da je izjava potpredsjednika Skupštine Vojvodine **Nemanje Zavišića**, koji je u objavi na svojoj Facebook stranici naveo da su »svi Hrvati ustaše«, nedopustiva i da se njome krši Zakon o zabrani diskriminacije.

Kako se navodi u objavi, koja je na internetskoj stranici povjerenika naslovljena kao upozorenje za javnost, »Vojvodina je multinacionalna sredina u kojoj živi oko dva posto pripadnika hrvatske nacionalne manjine, zbog čega je ovakvo kvalificiranje i stigmatiziranje naročito opasno. Posebno zabrinjava to što poruka dolazi od visokog pokrajinskog dužnosnika, koji bi morao štiti ravnopravnost svih građana i građanki i doprinosti očuvanju međunacionalnog povjerenja«.

Ovo upozorenje povjerenika za zaštitu ravnopravnosti, koliko sam uspjela provjeriti, nije stiglo dalje od objave na povjerenikovo službeno internetskoj i Facebook stranici. Kad kažem nije stiglo dalje, mislim nije stiglo do onih koje bi trebalo osvijestiti da su izjave poput »svi Hrvati su ustaše« izrečene od visokog političkog dužnosnika mnogo više od kršenja Zakona o diskriminaciji.

Na internetskoj stranici Ministarstva za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog nema reakcije na »svi Hrvati su ustaše«.

No, na sjednici Savjeta za nacionalne manjine, na kojoj nije bilo novinara, a odgovarajući na konstataciju predsjednice HNV-a **Jasne Vojnić** o prisutnom govoru mržnje i stereotipnom etiketiranja Hrvata, ministar **Demo Berisha** rekao je da je istup potpredsjednika Skupštine Vojvodine za osudu.

Kako je kazao, takve su izjave neprimjerene »i nemam nikakvu prepreku da jasno kažem da se s njima ne slažem. Ne možemo vezati većinski narod za izjavu gospodina Zavišića i da tu stavimo jasnu liniju – Srbija nije gospodin Zavišić«.

No, ni ova reakcija nije se daleko čula.

Z. V.

Hrvatske udruge branitelja, logoraša i stradalnika Domovinskog rata

Istražiti i kategorizirati SPENS kao mjesto logora

»Smatramo kako je krajnje vrijeme da se o ovim pitanjima progovori odgovorno i objektivno, bez predrasuda i bez politizacije«, kazao je Ivo Martinović

Udruge hrvatskih branitelja, logoraša i stradalnika Domovinskog rata zatražile su od Državnog odvjetništva i policije Hrvatske da pokrenu daljnje postupke po pitanju ratnih zločina u novosadskoj dvorani SPENS, te da se prizna kao mjesto logora.

»Materijale koje smo skupili uputit ćemo Državnom odvjetništvu i policiji i ovom prilikom ih pozivamo da pokrenu i daljnje postupke, ali ne samo protiv onoga 'tko te udario', nego po zapovjednoj odgovornosti. Zna se tko je bio zapovjednik tog logora«, istaknuo je na konferenciji za medije predstavnik Udruge logoraša srpskih koncentracijskih logora grada Zagreba **Vlado Ošust**.

Zarobljenici, a ne izbjeglice

Predsjednica Udruge zagrebački dragovoljci branitelji Vukovara i sudionica Bitke za Vukovar **Zorica Gregurić** istaknula je kako nakon okupacije Vukovara nije bilo izbjeglica jer se izbjeglice mogu slobodno kretati, poručivši kako su oni bili zarobljenici s kojima se nečovječno postupalo. Pri tome je dodala kako su mjesta poput SPENS-a nedvojbeno bili logori.

»Ne ulazimo u kategorizaciju, ali tražimo da se SPENS prizna kao mjesto logora. Na koji način će biti kategoriziran, to prepuštamo stručnjacima i pozivamo ih da se istraži karakter tog logora«, rekla je Gregurić.

Vukovarski branitelj i preživjeli zatočenik srpskih koncentracijskih logora **Zlatko Panković** kazao je da je nakon okupacije Vukovara proveo dva dana u toj dvorani gdje je svjedočio mučenju, ponižavanju i zlostavljanju zarobljenika, i muškaraca i žena, u svlačionicama i pomoćnim prostorijama dvorane, kao i odvajanju djece od majki. Ispričao je da je osobno bio tučen, ponižavan, vezan žicom te mučen strujom kako bi kao 18-godišnjak lažno priznao ubojstvo 41 srpske bebe. Naveo je kako je u logoru u dvorani SPENS bilo oko 5.000 osoba, zarobljenika, žena, djece i staraca iz Borova Naselja, pretežito Hrvata. Naglasio je da je taj podatak potvrdila i srbijanska strana. Kao ključni dokaz predstavio je članak iz srpskog medija *Borba* od 22. studenog 1991. u kojem »sami Srbi i srpska vlast priznaje što se u toj dvorani dogodilo«, odnosno potvrđuju da su ljudi iz konvoja završili u SPENS-u u Novom Sadu i da su državna tijela vršila »dopunsku obradu« i izdvajanje zarobljenika.

Panković je naveo i kako je novinarka **Branislava Opranović** bila svjedokinja u dvorani te je o događanjima izvijestila i srpsku, ali i ovih dana i hrvatsku javnost, da je torturu zarobljenika potvrdio i potpukovnik JNA **Lakić Đorović** u intervjuu za *Večernji list* 13. ožujka 2026., kao i da je humanitarka iz Srbije **Nataša Kandić** potvrdila da je SPENS postojao te da je i sama tražila da Vojska Srbije otvori arhive.

Hrvati iz Vukovara dovođeni protiv svoje volje

U kontekstu polemika je li riječ o logoru, tranzitnom ili sabirnom centru, na konferenciji je pročitana izjava ravnatelja Hrvatskog memorijalnog-dokumentacijskog centra Domovinskog rata **Ante Nazora** koji je naveo kako je »nedvojbeno da se radi o mjestu na kojem su protiv svoje volje u većem broju dovedeni Hrvati iz Vukovara i okolice, te u kojem je dio njih fizički i psihički zlostavljan«.

Upitan koja je razlika između logora u SPENS-u i logora Stajićevo ili Begejci, Panković je naveo kako je taj logor bio različit u tom smislu da su u njega doveli civile i hrvatske branitelje.

»Među nama braniteljima radili su obradu, kako oni kažu, i nakon te obrade, mučenja i zlostavljanja, nas su muškarce odvodili u te logore poput Begejaca, Stajićeva, Srijemske Mitrovice, Niša, Aleksinca i svih drugih koncentracijskih logora na teritoriju Srbije«, pojasnio je Panković.

Sudionici konferencije su u kontekstu apela hrvatskim glazbenicima i sportašima da ne nastupaju u mjestu logora na teritoriju Srbije poručili kako oni ne traže nikakve zabrane, već njeguju kulturu sjećanja te informiraju širu javnost i mlađe generacije o mjestima stradanja, apelirajući da neodržavanjem koncerata baš na tim mjestima sačuvaju dostojanstvo našeg naroda i žrtava.

»Nikako ne želimo umanjiti važnost SPENS-a kao mjesta sportskih i kulturnih događanja u Novom Sadu, no radi cjelovite slike i istine te poštovanja mogućih nevinih žrtava na tom lokalitetu, smatramo kako je krajnje vrijeme da se o ovim pitanjima progovori odgovorno i objektivno, bez predrasuda i bez politizacije«, pojasnio je predsjednik Zajednice protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata **Ivo Martinović**.

H. R.

Održana sjednica Savjeta za nacionalne manjine

Jasna Vojnić: Ključni izazovi financiranje i politička zastupljenost

U Beogradu je u ponedjeljak, 23. ožujka, održana sjednica Savjeta za nacionalne manjine. Sjednicom je predsjedao premijer **Đuro Macut**, a u ime Hrvatskog nacionalnog vijeća u Republici Srbiji sudjelovala je predsjednica **Jasna Vojnić**, koja je iznijela ključne izazove s kojima se suočava hrvatska zajednica.

Na sjednici je usvojen Prijedlog programa za dodjelu sredstava iz Budžetskog fonda za nacionalne manjine u 2026. godini za koji je osigurano 30 milijuna dinara. Prioritetno područje financiranja u ovoj godini bit će kultura.

Ugroženo funkcioniranje

Obraćajući se Macutu, Vojnić je istaknula dva prioriteta pitanja: financiranje nacionalnih vijeća i model političkog predstavljanja nacionalnih manjina. Govoreći o financiranju, upozorila je kako su postojeća sredstva nedostatna za normalno funkcioniranje nacionalnih vijeća. Kako je kazala polovina njih nema nijednu profesionalno zaposlenu osobu upravo zbog nedostatka sredstava, dok samo jedno vijeće, hrvatsko, ima vlastiti prostor za rad, dok su ostali u najmu.

Dodala je kako bi, uz financiranje isključivo iz proračuna Srbije, Hrvatsko nacionalno vijeće moglo zaposliti tek dvije osobe, što je, kako je navela, razina jedne udruge. Istaknula je i da bez adekvatnih financijskih sredstava nije moguće ostvarivati ključna manjinska prava, poput obrazovanja, kulture, informiranja te službene uporabe jezika i pisma.

»Za usporedbu, Hrvatska izdvaja više od 10 milijuna eura za srpsku zajednicu, dok se sredstva za nacionalna vijeća u Srbiji od 2011. godine nisu značajnije povećavala, što dodatno otežava njihov rad«, naglasila je.

Kao drugi ključni problem Vojnić je navela nedostatke u sustavu političkog predstavljanja manjina. Prema njezinim riječima, trenutni model omogućava parlamentarnu zastupljenost uglavnom većim nacionalnim manjinama, dok manje zajednice nemaju realne mogućnosti za ulazak u Narodnu skupštinu.

»Za osnivanje manjinske stranke potrebno je 1.000 potpisa, a za predaju liste 5.000, dok je kod većinskih stranaka taj omjer izjednačen. Time smo dobili veći broj stranaka s nacionalnim predznakom, ali bez stvarne mogućnosti parlamentarne zastupljenosti.«

Dodala je kako bi veća zastupljenost manjina u parlamentu predstavljala bogatstvo za državu, podsjetivši da u Hrvatskom saboru postoji osam zajamčenih mandata za nacionalne manjine. Govoreći o konkretnim problemima hrvatske zajednice na lokalnoj razini Vojnić je istaknula pitanje predškolskog odgoja. Navela je kako, unatoč sporazumima prema kojima Hrvatska financira izgradnju vrtića, pojedini objekti i dalje nisu otvoreni zbog administrativnih prepreka na lokalnoj razini.

»Riječ je o problemu koji je prerastao lokalne okvire i zahtijeva institucionalno rješenje. Vjerujem da se uz dijalog može doći do rješenja na obostrano zadovoljstvo, jer želimo biti lojalni građani i aktivno doprinositi društvu u kojem živimo.«

Kontinuirani govor mržnje

Vojnić je otvorila i pitanje govora mržnje i stereotipnog etiketiranja Hrvata.

»Smatram da je ovo prilika da razgovaramo o kontinuiranom govoru mržnje i etiketiranju Hrvata i Hrvatske, koji se godinama povezuju s pojmom 'ustaša'. To ne dolazi od pripadnika naše zajednice i mislim da bi se tom pitanju trebalo sustavno pristupiti – možda kroz analizu stanja i u Srbiji i u Hrvatskoj, kako bismo zajednički radili na promjeni percepcije u obje države. Važno je i da osuda takvih pojava dođe s najviših razina vlasti«, rekla je Vojnić.

Kao primjer navela je i nedavnu izjavu **Nemanje Zavišića**, u kojoj se, kako je istaknula, Hrvate generalizira na neprimjeren način.

Na izlaganje predsjednice Hrvatskog nacionalnog vijeća odgovorio je ministar za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog **Demo Berisha**, koji je osudio govor mržnje i istaknuo važnost dijaloga.

»Ono što Hrvatsko nacionalno vijeće radi više sam puta istaknuo i podržao. Smatram da ste vi među rijetkima koji pokušavaju graditi most između Srbije i Hrvatske i da ste u tome postigli značajne rezultate, što će imati moju podršku i ubuduće«, rekao je Berisha.

Govoreći o spornoj izjavi, naglasio je da je takav govor neprihvatljiv.

»Imamo problem o kojem govorite i takve izjave su za svaku osudu. Moja najbliža suradnica pripadnica je hrvatske zajednice i, da država ima stav kakav je iznio gospodin Zavišić, sigurno ni vi ni ona ne biste bili na pozicijama na kojima jeste. Takve su izjave neprimjerene i nemam nikakvu prepreku da jasno kažem da se s njima ne slažem. Ne možemo vezati većinski narod za izjavu gospodina Zavišića i da tu stavimo jasnu liniju – Srbija nije gospodin Zavišić«, poručio je Berisha.

M. V. R.

Obilježen praznik hrvatske zajednice blagdan Sv. Josipa

Proslava u devet mjesta

Hrvatska zajednica u Srbiji obilježila je u četvrtak, 19. ožujka, jedan od svojih četiriju praznika – blagdan Sv. Josipa, zaštitnika hrvatskog naroda. Hrvatski je sabor 1687. godine proglasio sv. Josipa, zaručnika Marije i Isusovog hranitelja, zaštitnikom Hrvatskog Kraljevstva. Odlukom Hrvatskog nacionalnog vijeća blagdan Sv. Josipa izabran je za praznik ovdašnjih Hrvata. Program ovogodišnje proslave priređen je u devet mjesta, a pripadnici zajednice okupili su se na misama i domjencima u Somboru, Sonti, Starčevu, Subotici, Rumi, Pterovaradinu, Monoštoru, Baču i Beogradu.

Sombor

Misu u crkvi Presvetog Trojstva u Somboru služio je dekan Somborskog dekanata i župnik prečasni **Josip Štefković**.

»Blagdan Sv. Josipa za nas je posebno značajan jer ga slavimo kao praznik hrvatske zajednice u Srbiji. Dok s ponosom ističemo svoju pripadnost hrvatskom narodu, ne zaboravimo da sv. Josip ne pripada samo jednom narodu, on je svetac cijele Crkve. Poslije Isusa i Marije on je najveći svetac. Nije propovijedao, nije činio čudesa, nije ostavio zapisane mudre riječi, ali je ostavio život. Život poslušnosti, rada, šutnje i kreposti, a to je više od tisuću riječi«, kazao je preč. Štefković.

Sonta

U mjesnoj crkvi sv. Lovre svečanu misu predvodio je župnik vlč. **Josip Kujundžić**. U prigodnoj homiliji istaknuo je kako bismo trebali težiti biti poput sv. Josipa, poglavara i hranitelja Svete obitelji.

»Kao što je sv. Josip bio poglavar i hranitelj Svete obitelji, tako i mi trebamo biti poglavari svojih obitelji i zajednice. Molite, dragi vjernici, da budete hranitelji svoje obi-

telji i naroda, kako bi i drugima bilo dobro. Neka u svemu budemo slični sv. Josipu«, poručio je župnik.

Starčevo

Hrvatska zajednica u Starčevu proslavila je Sv. Josipa u crkvi sv. Mauricia. Misu je služio je vlč. **Tamás Velenčan**.

»Treću godinu zaredom Starčevo je mjesto u kome se proslavlja Sv. Josip. Za Hrvate u ovom dijelu Banata to je značajno jer nam daje osjećaj pripadnosti hrvatskoj zajednici. Na misi se okupi oko 40 vjernika. Proslavu nastavljamo večeras domjenkom, tako da mogu reći da je današnji dan u znaku ovog našeg praznika«, kazao je predsjednik Udruge banatskih Hrvata – Podružnica Starčevo **Nikola Pavlič**.

Subotica

Blagdan Sv. Josipa proslavljen je u župi sv. Roka u Subotici. Svetkovinom ovoga blagdana završena je i devetnica posvećena sv. Josipu u ovoj župi, koji je ujedno

i zaštitnik očeva diljem svijeta. Svetu misu je predvodio vlč. **Dražan Skenderović** uz koncelebraciju župnika **Andrije Anišića** te svećenika ove biskupije.

»U moru raznih medijskih inovacija današnjeg svijeta ovaj naš zaštitnik kojega danas slavimo, Josip, uči nas nečemu što u spomenutom svijetu možda i nije odviše

popularno, pa čak se ide i do toga da se smatra i nekom vrstom bolesti, tišine i šutnje. Ta Josipova tišina i šutnja danas nam mogu mnogo toga reći. Što više on svjedoči o tome kako Bog djeluje na nevjerovatne, neredovite načine, osobito kroz ovog svog poniznog slugu, taj nas nedostatak riječi treba pozvati da idemo dublje: prepoznajući da samo zato što Josip nije citiran – ne znači da nikada nije imao što reći, da nikada nije govorio. I što je još važnije: on živi svoj život na jedinstven način koji pruža mnogo toga za razmišljanje«, rekao je u homiliji vlč. Dražen Skenderović.

Ruma

Misu u pastoralnom centru župe Uzvišenja svetog Križa služio je generalni vikar Srijemske biskupije i župnik u Rumi vlč. **Josip Ivešić**.

»Sveti Josip je važna figura u životu čitave Katoličke crkve budući da je bio čuvar Svete obitelji, a danas je čuvar kršćanske obitelji. Radujem se što je svetkovina

sv. Josipa proslavljena i u našoj Rumi koja ima stoljetnu tradiciju i zbog svih koji ponosno čuvaju kršćanstvo i svoj nacionalni identitet«, kazao je vlč. Ivešić.

Proslavi sv. Josipa u Rumi nazočio je zamjenik veleposlanika Republike Hrvatske u Srbiji **Ivan Zeko-Pivač**.

»Iskreno i od srca čestitam blagdan Sv. Josipa pripadnicima naše zajednice u Srbiji. Također, želio bih im poručiti da nisu sami i da imaju veliku potporu Hrvatske, o čemu svjedoče djela«, kazao je Ivan Zeko-Pivač.

Monoštor

U okviru proslave, u crkvi sv. Petra i Pavla služena je sveta misa koju je predvodio vlč. **Dražan Dulić**. U svojoj propovijedi on je među ostalim rekao kako sv. Josip nije samo čuvar Svete obitelji – on je čuvar i naših obitelji.

»On nije samo pravednik iz Evanđelja – on je učitelj života. Uči nas kako biti odgovoran kad je teško, kako ostati vjeran kad sve govori suprotno, kako ljubiti bez buke i dokazivanja, kako biti snažan u tišini. On nas uči da prava veličina nije u tome koliko smo viđeni, nego koliko smo vjerni«, naveo je vlč. Dulić.

Predsjednica KUDH-a **Bodrog Anita Đipanov Marijanović** ovom je prigodom istaknula kako žitelji Monoštora izuzetno štiju blagdan odnosno lik sv. Josipa, kao čuvara i hranitelja Svete obitelji.

»Danas smo u okviru propovijedi mogli čuti o toj skromnosti čovjeka koja se rađa u tišini. Ne moraš neke stvari raditi na sav glas da bi znali za tebe i to bih povezala s tradicijskom baštinom Monoštora koja je i danas toliko živa, ali ne više na sav glas 'tu sam!', nego je ostala u narodu i živi u narodu«, rekla je ona.

Bač

Blagdan Sv. Josipa proslavljen je u Franjevačkoj crkvi u Baču. Svetu misu služio je fra **Josip Špehar**, koji je podsjetio da je sv. Josip zaštitnik hrvatskog naroda.

»Bio je ponizan i kao takav ispunio je svoju zadaću i izvršio svoje poslanje«, kazao je fra Špehar.

Proslavi u Baču nazočili su pripadnici hrvatske zajednice iz Bača, Vajske i Plavne. Na Danu zajednice u Baču bila je i predsjednica HNV-a **Jasna Vojnić**.

»Nekoliko godina je to praksa i svake godine imamo proslavu u sve više mjesta, ove godine je to čak devet. Razmišljali smo još ranije da jedan praznik ne bude samo u jednom mjestu, nego da svatko osjeti Dan zajednice i mislili smo da to baš bude Sveti Josip, kojeg je i Hrvatski sabor proglasio za zaštitnika hrvatskog naroda, a HNV 2006. za jedan od četiri praznika svoje zajednice. Po-

kazalo se dobrom praksom, svake godine uvodimo još poneko novo mjesto i drago nam je vidjeti sve više ljudi, što znači da će se to ustaliti u narodu i da će osjetiti taj dan kao svoj praznik«, poručila je Vojnić.

Petrovaradin

Blagdansku svetu misu u župnoj crkvi sv. Jurja predslavio je vlč. **Stjepan Šumanovac**, župni upravitelj ove župe. On je u propovijedi govorio o kreposti pravednosti koja je krasila svetoga Josipa.

»Bio je čovjek svetog života, kojega su krasili poniznost, čestitost i ispravnost. I mi smo pozvani u svojim okvirima, i prema Bogu i prema samima sebi, a pogotovo prema braći i sestrama biti tako kreposni. Vjerujemo da ima takvih osoba, velikih a neprimjetnih, i danas među nama: onih šutljivih, tihih, ali onih koji rade za Boga i za narod – za bližnjega«, kazao je Šumanovac.

Na svetoj misi nazočilo je oko sedamdeset vjernika koji su, osim iz Petrovaradina, pristigli i iz Novog Sada, Sri-

jemske Kamenice, Beočina, Bačkog Petrovca te drugih mjesta bliže i dalje okolice. Na domjenku koji je uslijedio nakon mise u kući bana Jelačića, nazočne je pozdravio upravitelj Zaklade **Goran Kaurić**.

»Danas ne proslavljamo samo velikoga sveca, već i zajedništvo naše zajednice u ovoj državi s cjelinom hrvatskoga naroda, te zajedništvo koje krasí naše obitelji«, kazao je Kaurić.

Beograd

Blagdan Svetog Josipa obilježen je i u Beogradu svečanom misom i prigodnim okupljanjem vjernika i predstavnika hrvatske zajednice. Središnje misno slavlje održano je u crkvi sv. Petra Apostola, gdje se okupio veliki broj vjernika.

Upravitelj Fondacije A. G. **Matoš Marin Piuković** izrazio je zadovoljstvo velikim odzivom te istaknuo važnost zajedništva i potpore institucija.

»Drago mi je da se okupljamo, ali isto tako s posebnim zadovoljstvom ističem da mi je drago što su s nama i predstavnici Središnjeg državnog ureda. Zahvaljujući njima naš rad je ovdje moguć i naša budućnost ovdje je zagantirana. Posebno hvala **Milanu Bošnjaku**, koji je uvijek tu i koji ima osjećaja za Hrvate u Srbiji, ne samo u Beogradu, nego od Subotice do Niša. Želim istaći ono što je dobro i pozitivno, a to je da je prostor u kojem se nalazimo dobilo Hrvatsko nacionalno vijeće od Srbije prije pet godina i to želim pohvaliti«, rekao je Piuković.

Proslavama Sv. Josipa nazočili su, uz zamjenika veleposlanika Hrvatske u Srbiji Ivana Zeke-Pivača i opunomoćena ministrica u Veleposlanstvu Republike Hrvatske u Beogradu **Davorka Velecki Čičak**, generalni konzul Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Subotici **Velimir Pleša**, konzul savjetnik u istom konzulatu **Zdravko Vincelj**, predstavnici Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske, HNV-a, ZKVH-a, DSHV-a, NIU *Hrvatska riječ* i udruga.

H. R.

Počinje upis djece u škole

U nastavu na hrvatskom upisuje se 25. generacija

Pod sloganom »Složite kockice u odgoju vaše djece« i ove godine pozivaju se roditelji na upis djece u obrazovanje na hrvatskom jeziku. Tim povodom 24. ožujka održana je konferencija za medije na kojoj su govorile predsjednica Odbora za obrazovanje u Hrvatskom nacionalnom vijeću **Nataša Francuz** i predsjednica Udruge *Naša djeca* **Željka Vukov**. One su predstavile najvažnije informacije o upisu u osnovne škole, koji počinje 1. travnja i najavile veliki roditeljski sastanak koji je zakazan za 26. ožujka.

Kako je istaknula Nataša Francuz, ove godine upisuje se 25. generacija učenika na hrvatskom jeziku. Iako je prošlogodišnja generacija bila među brojnijima, ove se godine očekuje manji broj predškolaca. Cjelovita nastava na hrvatskom jeziku realizira se u sljedećim osnovnim školama: *Matko Vuković* i *Ivan Milutinović* u Subotici i Maloj Bosni, *Vladimi Nazor* u Đurđinu, *Matija Gubec* u Tavan kutu i 22. oktobar u Monoštoru. Francuz je naglasila kako nakon završene osnovne škole učenici nemaju nikakvih ograničenja pri upisu u srednje škole, bez obzira na jezik nastave.

»Nema prepreka, a isto tako i nakon bilo kog vrtića mi ih čekamo u prvim razredima«, istaknula je, dodajući kako se tijekom školovanja učenicima i njihovim obiteljima osiguravaju brojni poticaji – od besplatnih udžbenika i orga-

niziranog prijevoza za niže razrede, do poklon-bonova za prvašice.

Posebnu vrijednost, kako je rekla, predstavljaju i putovanja i ljetovanja koja se organiziraju uz potporu Hrvatske i hrvatskih udruga u Vojvodini.

Na konferenciji su predstavljene i mogućnosti nastavka školovanja na hrvatskom jeziku u srednjim školama, među kojima su Gimnazija *Svetozar Marković* (opći smjer), Medicinska škola (smjer farmaceutski tehničar) i Politehnička škola (tehničar za grafičku pripremu).

Vukov je naglasila kako je važno da roditelji znaju da se nastava na hrvatskom jeziku u potpunosti odvija prema planu i programu Republike Srbije, uz prevedene udžbenike.

»Mislim da je važno naglasiti roditeljima, budući da živimo u Srbiji, da se u cjelovitoj nastavi na hrvatskom jeziku radi po planu i programu Srbije, uz nacionalni dodatak koji obuhvaća 30 posto. Također, ono što je bitno roditeljima, a to svjedočim iz vlastitog iskustva, jest da je u odjelima radna i obiteljska atmosfera, a da se s djecom puno radi dokazuju i postignuti rezultati na aktualnim natjecanjima. Broj učenika varira iz godine u godinu, što ne treba plašiti roditelje, jer kvaliteta nastave ostaje konstantna i kada u odjelu ima 27, ali i 7 učenika«, napomenula je Vukov.

M. V. R.

Jasna Vojnić na akademiji Srpskog narodnog vijeća

Predsjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća **Jasna Vojnić** održala je predavanje na Političkoj akademiji Srpskog narodnog vijeća u Osijeku, gdje je sudionicima predstavila način organiziranja hrvatske zajednice u Srbiji, njezina postignuća, ali i ključne izazove s kojima se suočava.

U uvodnom dijelu govorila je o Hrvatima u Srbiji, pri čemu je sudionike upoznala s demografskom situacijom i geografskom rasprostranjenosti hrvatske nacionalne manjine, uz kratak povijesni pregled. Poseban naglasak stavila je na ulogu Hrvatskog nacionalnog vijeća, objašnjivši što ono predstavlja, na koji se način biraju njegovi članovi te zašto će ove godine prvi puta biti održani izravni izbori za vijeće.

Govoreći o području obrazovanja, istaknula je brojne izazove s kojima se Hrvati suočavaju, dok je u segmentu kulture naglasila važnost postojanja profesionalne institucije, Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata, kao i bogat i živ kulturni život s oko 300 manifestacija godišnje. Ujedno je upozorila na probleme vezane uz prisvajanje i otuđivanje kulturne baštine.

Sudionike je upoznala i sa stanjem informiranja na hrvatskom jeziku, problemima govora mržnje te izazovi-

ma u službenoj uporabi jezika i pisma. Kao dva najveća problema izdvojila je nedostatak financijskih sredstava te isključenost iz procesa donošenja odluka.

Poseban dio predavanja bio je posvećen izbornom sustavu, pri čemu je otvorila pitanje kako bi položaj Hrvata izgledao kada bi Srbija imala model sličan hrvatskom. Naglasila je kako Hrvati u Srbiji nemaju zadržane mandate te da Srbija nikada nije u potpunosti ispoštovala bilateralni sporazum s Hrvatskom iz 2004. godine.

Govoreći o kulturi sjećanja, istaknula je važnost komemoriranja žrtava, naglasivši kako suočavanje s prošlošću izostaje bez jasnog priznanja stradanja. U tom kontekstu upozorila je na nedostatak mjesta sjećanja i spomen-obilježja.

Na kraju je govorila o političkom predstavljanju, uključujući sudjelovanje u Hrvatskom saboru, kao i o podršci Hrvatske kroz različite projekte, među kojima je i izgradnja mreže malih »matica«. Osvrnula se i na proces pristupanja Srbije Europskoj uniji, posebno na pregovore i akcijski plan za manjine, naglasivši važnost njihove dosljedne provedbe.

Predstavnici Središnjeg državnog ureda obišli male matice

Pozitivne ocjene i nastavak financiranja

»Hrvati koji žive u Srbiji čuvaju svoj identitet, prilagođavaju se vremenu u kojem žive i gledaju unaprijed. U svemu tome Vlada Hrvatske će ih podržati onako kako oni misle da trebaju čuvati svoj identitet i kakve projekte žele provoditi«, kazao je Milan Bošnjak

Izlaslanstvo Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske, na čelu sa savjetnikom s posebnim položajem za pitanja hrvatske nacionalne manjine **Milanom Bošnjakom**, obišlo je 19. i 20. ožujka radove na izgradnji malih matice u Sonti, Petrovaradini, Oповu, Rumi i Šidu. Male matice dio su projekta »Sagradi mlin gdje je voda«, koji uključuje izgradnju sedam malih matice u mjestima širom Vojvodine i koji financira Vlada Hrvatske.

Uskoro počinju radovi u Sonti

Svoj posjet Bošnjak je započeo u Sonti gdje uskoro započinju radovi na izgradnji male matice, novog objekta koji će služiti kulturnim i edukativnim potrebama lokalne zajednice.

Kako je objasnio predsjednik Izvršnog odbora Hrvatskog nacionalnog vijeća **Marinko Katić**, radi se o potpu-

no novom objektu koji će se graditi iz temelja. Lokacijski uvjeti su već dobiveni, a do polovice travnja planira se izvršiti premjer svih radova i pripremiti dokumentacija za dobivanje građevinske dozvole.

»Javna nabava za građevinske radove u Sonti planirana je do kraja travnja. Radovi su predviđeni za svibanj, a cilj je da objekt bude gotov u roku od sedam mjeseci, dakle do kraja godine. Osnovni proračun iznosio je 400.000 eura, no točan iznos znat ćemo nakon premjera za javnu nabavu. Za sada se sve uklapa u proračune koje smo planirali prije godinu i pol dana. Sam objekt imat će površinu od 250 kvadrata u dva nivoa. Donji dio predviđen je za dječju igraonicu ili proslave rođendana, dok će gornji dio sadržavati suvenirnicu i uredsko-prostorne jedinice,« rekao je Katić.

»U kontaktu smo i u komunikaciji s udrugom **Šokadija** iz Sonte te pratimo kulturne aktivnosti. Veseli nas vidjeti ambiciozne planove – s jedne strane očuvanje povijesnog naslijeđa za buduće generacije, a s druge strane razvoj programa u duhu suvremenog vremena koji prikazuju trajne vrijednosti naše baštine. Također, radujemo se što mnogo djece pohađa nastavu na hrvatskom jeziku. To je izuzetno važno, jer im omogućava ne samo da očuvaju svoj hrvatski identitet, nego i razviju sve svoje sposobnosti te postanu punopravni članovi društva, na što ćemo svi biti ponosni,« kazao je Bošnjak.

Nakon posjeta Sonti izaslanstvo SDU-a obišlo je i rodnu kuću bana **Josipa Jelačića** u Petrovaradini, koja je također dio projekta »Sagradi mlin gdje je voda«. Delegaciju je dočekao upravitelj Fondacije **Goran Kaurić**, koji je prisutne upoznao s trenutnom fazom projekta te izazovima s kojima se susreću tijekom obnove objekta. Drugog dana obilaska predstavnici

Sonta

SDU-a obišli su Opovo, Šid i Rumu. U Rumi su počeli radovi, dok se u Šidu očekuje početak obnove kuće koja je kupljena iz ovog projekta.

»U tijeku je natječaj za obnovu objekta koji traje do 7. travnja. Vjerujemo da će se naći izvođači koji zadovoljavaju zakonske uvjete i da će se u predviđenom roku radovi realizirati«, kazao je predsjednik HKD-a **Šid Josip Pavlović**.

Snažna podrška i u budućnosti

Nakon obilaska radova na malim maticama Bošnjak je kazao kako je imao priliku vidjeti mnogo novoga i dobrog što se događa u hrvatskoj zajednici, raznolikost i brojnost aktivnosti hrvatskih udruga.

»Lijepo je vidjeti kako neki više ulažu u aktivnosti na očuvanju kulturne baštine, kako se neki više bave tradicijskim zanatima, a neki su više usmjereni na mlade ili glazbu. Sve to skupa pokazuje jednu lijepu cjelinu snažne i razvijene hrvatske zajednice koja će, siguran sam, u godinama koje su pred nama biti sve snažnija i vidljivija u Srbiji i u Hrvatskoj. Hrvati u Srbiji su jako lojalni građani Srbije. Spremni su pridonijeti kvalitetno i vrijedno svojoj zajednici i nadamo se da će većinska zajednica u Srbiji za njih biti otvorenija. Sreli smo se s primjerima gdje i općinske vlasti i udruge većinskoga naroda jako lijepo surađuju s pojedinim hrvatskim udrugama i to nas veseli. Nažalost, još uvijek ima i onih drugih. Nadamo se da će i oni vremenom vidjeti da su ti ljudi koji rade dobri, pozitivni i da oni čuvaju svoju kulturu i poštuju većinski narod i državu u kojoj žive. Hrvati koji žive u Srbiji čuvaju svoj identitet, prilagođavaju se vremenu u kojem žive i gledaju unaprijed. U svemu tome Vlada Hrvatske će ih podržati onako kako oni misle da trebaju čuvati svoj identitet i kakve projekte žele provoditi«, kazao je Bošnjak dodajući da je zadovoljan radovima na izgradnji matica.

On je podsjetio da je projekt »Sagradi mlin gdje je voda« pokrenut nakon izgradnje Hrvatskog doma – Matice u Subotici.

»Razgovarali smo s Hrvatskim nacionalnim vijećem na koji bismo način mogli pomoći Hrvatima i u drugim dijelo-

vima Srbije. Hrvatsko nacionalno vijeće napravilo je lijep idejni projekt za sedam matica. Započet je rad na njihovoj izgradnji, vidi se dinamika i siguran sam da će kroz pola godine-godinu dana sve biti dovršene i da ćemo pored velike matice u Subotici imati još sedam matica u Srbiji. Zadovoljni smo kako radovi napreduju, strpljivi smo jer znamo da se ništa ne događa preko noći. Vjerujemo da će te matice uskoro biti u punoj funkciji i da će, ono što je najvažnije, Hrvati koji žive u tim sredinama i njihovi prijatelji imati jedan novi i lijepi prostor gdje će ispunjavati društvene i kulturne potrebe«, kazao je Bošnjak.

Tijekom posjeta Srijemu delegacija je posjetila župne crkve Uzvišenja svetog Križa u Rumi i crkvu Presvetog Srca Isusovog u Šidu.

»Posjetili smo prelijepu crkvu Uzvišenja svetog Križa u Rumi koja se obnavlja. Sa župnikom **Josipom Ivešićem** razgovorali smo o tome kako on vidi projekciju daljnega rada. I on, i biskup **Fabijan Svalina**, i ostale njihove kolege izuzetno su važni za društveni život hrvatske zajednice, ne samo vjerske. Oni ulažu puno napora, imaju puno entuzijazma i pomažu da naša zajednica bude strukturirana, da bude više aktivnosti i da se još kvalitetniji projekti mogu ostvarivati«, kazao je Bošnjak, poručujući hrvatskoj zajednici u Srbiji da će hrvatska Vlada i druge institucije u Hrvatskoj i u budućnosti biti snažna potpora Hrvatima u Srbiji.

S. D. / Ž. V.

Prof. dr. sc. **Nebojša Petrović**, profesor Filozofskog fakulteta Univerziteta u Beogradu

Rat je završen, ali simbolički i emocionalni konflikt još nije

Između Srbije i Hrvatske postoji normalizacija, ali još ne postoji stabilan zajednički moralni okvir za prošlost * Najjači među narativima su, rekao bih, narativ vlastite žrtve i ugroženosti, narativ obrambene pravednosti, narativ moralne asimetrije i narativ povijesnog prava * Ti narativi i dalje postoje, i to ne kao blijeda uspomena nego kao aktivne osnove za tumačenje. Nisu svakog dana jednako glasni, ali su stalno tu, spremni aktivirati se

Intervju vodila: Jasminka Dulić

Redoviti profesor na Filozofskom fakultetu u Beogradu, odjel psihologije, dr. sc. **Nebojša Petrović** doktorirao je 2004. na temu »*Psihološki aspekti procesa pomirenja u Srbiji, Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini – struktura i činioci*« i od tada u ovom području socijalne i političke psihologije istražuje i objavljuje radove u vodećim domaćim i svjetskim časopisima, monografijama, izlaže saopćenja u zemlji i inozemstvu, a na doktorskim studijima drži i kurs Psihologija pomirenja i građenja mira i Politička psihologija.

S njim smo razgovarali o psihološkim aspektima pomirenja na području bivše Jugoslavije, gdje se uz procese normalizacije i suradnje paralelno događaju incidenti; i dalje je prisutan prijezir, poniženje, potreba za

simboličkom pobjedom i stalna sumnja da druga strana »samo čeka priliku« – »kao da paralelno teku životi i svijetovi«. Profesor Petrović ocjenjuje kako ne teku dva odvojena svijeta, nego dva različita psihološka procesa u isto vrijeme, s jedne strane teče svakodnevni život okrenut normalizaciji i suradnji ali u simbolički nabijenim trenucima radi logika povrede, sjećanja i nedovršenog konflikta. I to, kaže Petrović, ne znači nužno da su to dvije potpuno različite populacije. Često je to isto društvo, a ponekad i isti ljudi, samo u različitim kontekstima.

Zato, kaže profesor, potencijal za dugoročno pomirenje postoji, ali ne u zaboravu, niti u sentimentalnoj priči da smo svi isti, nego u stvaranju pluralne, ali ne neprijateljske kulture sjećanja.

► **Na međunarodnoj konferenciji Peace and Reconciliation, održanoj u Nikoziji na Cipru 2012. pod pokroviteljstvom UNDP-a, govorili ste na temu pomirenja nakon rata u bivšoj SFRJ. Tada ste ocijenili da ostavština ratova iz bliske prošlosti i dalje stvara probleme, odnosno da su se »snažni nacionalni narativi« formirani uglavnom tijekom sukoba i zbog tih sukoba učvrstili. Koji su to narativi?**

Ako govorimo konkretno o odnosu Srba i Hrvata, onda ne govorimo samo o različitim pogledima na povijest, nego o moćnim pričama koje su postale okvir za razumijevanje i prošlosti i sadašnjosti. Te priče ne služe samo tome da objasne što se dogodilo, nego i da grupi kažu tko je bila žrtva, tko je bio pravedan, tko ima pravo na moralnu potvrdu, a tko ostaje pod sumnjom. Najjači među tim narativima su, rekao bih, narativ vlastite žrtve i ugroženosti, narativ obrambene pravednosti, narativ moralne asimetrije i narativ povijesnog prava. To znači da svaka strana sebe prije svega vidi kao onu koja je bila ugrožena, koja se branila, koja je stradala nepravedno i čija je politička ili povijesna pozicija bila opravdana. U toj slici vlastita patnja ima puno ime i biografiju, dok tuđa često ostaje manje vidljiva, manje uvažena ili se tumači kao posljedica šireg povijesnog procesa. Kod Hrvata je dominantna linija često jasnija i državotvornija: agresija, obrana, žrtva, oslobođenje, uspostavljanje i potvrda države. Kod Srba je narativ češće raslojeniji i defanzivniji: raspad zajedničke države, zaštita Srba van Srbije, sjećanje na NDH i Jasenovac, egzodus, sankcije, osjećaj da se povijest ponavlja kao niz gubitaka i poniženja. Ali u oba slučaja najvažnije je to da narativ ne ostaje samo priča o prošlosti već postaje moralna mapa sadašnjosti. Drugim riječima, ovi narativi nisu samo sjećanje; oni su način da grupa sebi objasni tko je, što joj se dogodilo i zašto mora ostati oprezna. Upravo zato su tako uporno održavani i tako emocionalno snažni.

► **Zašto su nastali ti narativi? Koja je bila njihova funkcija? Jesu li bili i dio propagande – kao priprema za rat u svrhu mobilizacije i opravdavanja rata?**

Ja bih rekao sasvim otvoreno da su bili i dio propagande, ali nisu nastali samo kao propaganda. Njihova snaga je upravo u tome što nisu bili puka izmišljotina, nego su se naslanjali na stvarne strahove, stare traume, selektivna sjećanja i povijesne slike koje su već postojale u kolektivnoj svijesti. Tu je vrlo koristan pojam etosa konflikta, jednog velikog istraživača iz ovog područja **Daniela Bar-Tala**. U dugim i teškim sukobima društva razvijaju relativno stabilan skup priča i vjerovanja koji objašnjavaju svijet konflikta: tko smo mi, zašto smo ugroženi, zašto je naša stvar pravedna, zašto je druga strana opasna i zašto moramo biti složni. Takve priče imaju više funkcija u isto vrijeme. One smanjuju kaos, daju smisao stradanju, štite grupno samopoštovanje i olakšavaju okupljanje. Zato bih rekao da su ti narativi bili istovremeno i štit i mapa i poklič. Kao štit, pomagali su ljudima da se osjećaju manje izgubljeno u kaosu raspada države i rata. Kao mapa, davali su moralni raspored uloga, tko je žrtva, tko branitelj, tko agresor, tko izdajnik. A kao poklič služili su mobilizaciji:

da se ljudi okupe, da se stegne red, da se žrtve prihvate kao nužne, a rat kao opravdan ili neizbježan. Uspješna propaganda ne počinje od nule. Ona uzima ono što ljudi već osjećaju, čega se boje, što pamte i što ih boli, i onda tome da jezik, pravac i metu. Zato je i bila tako djelotvorna. Nije morala izmisliti emociju, nego je bilo dovoljno da je usmjeri i pojača.

► **Postoje li ti narativi i danas? Zašto ne nestaju već se stalno obnavljaju i ponavljaju? Kakva je njihova funkcija danas, 25 godina nakon rata? Postaju li ovi narativi disfunkcionalni ako ova društva namjeravaju živjeti u miru, odnosno je li to indikator da nema pomirenja i mira?**

Da, ti narativi i dalje postoje, i to ne kao blijeda uspomena nego kao aktivne osnove za tumačenja. Nisu svakog dana jednako glasni, ali su stalno tu, spremni aktivirati se: u komemoracijama, školskim okvirima, političkim govorima, medijskim raspravama, na društvenim mrežama, pa i u običnim svakodnevnim reakcijama na simbole, praznike i kulturne događaje. Zašto ne nestaju? Zato što i dalje imaju čemu služiti. Oni više ne mobiliziraju ljude za front, ali i dalje rade važne psihološke i političke poslove. Pomažu grupi očuvati pozitivnu sliku o sebi, štite je od pune odgovornosti, daju moralni red prošlosti i povezuju generacije kroz priču o zajedničkoj povredi. Dakle, priče i uvjerenja nastala u ratu – da smo mi trajno ugroženi, da je naša stvar pravedna, da drugoj strani ne treba vjerovati i da moramo stalno biti na oprezu, nekada su služili kao gorivo za rat. Danas ta ista uvjerenja često postaju jedan od oslonaca kolektivnog identiteta. Ali tu nastaje paradoks: ono što grupi daje osjećaj jedinstva, smisla i moralne sigurnosti, u isto vrijeme može otežavati mir, jer stalno obnavlja sumnju, distancu i spremnost na novi sukob. Ako društva žele samo odsustvo pucnjave, ti narativi možda nisu nepremostiva prepreka. Ali ako žele povjerenje, normalizaciju, uzajamno priznanje i dugoročno pomirenje, onda jesu problem. Jer oni stalno vraćaju drugu stranu na mjesto sumnje i prijetnje, a prošlost na mjesto suca sadašnjosti. Zato opstanak tih narativa ne znači nužno da rata opet mora biti, ali znači da još nemamo puno pomirenje. Imamo, u najboljem slučaju, mir niske kvalitete: rat je završen, ali simbolički i emocionalni konflikt još nije.

► **U čemu se razlikuju narativi, srpski i hrvatski?**

To je već dobrim dijelom rečeno, ali mislim da vrijedi dodati jednu nijansu: srpski i hrvatski narativ ne razlikuju se samo po tome šta tvrde, nego i po tome kako su građeni i kakav emocionalni završetak imaju. Hrvatski narativ je uglavnom linearniji i državotvorniji. Ima jasniji luk: ugroženost, otpor, žrtva, pobjeda, oslobođenje, država. On daje čvrstu moralnu i političku potvrdu suvremenoj Hrvatskoj. Srpski narativ je češće rasutiji, složeniji i defenzivniji. U njemu se miješaju raspad Jugoslavije, zaštita Srba, povijesno sjećanje na prethodna stradanja, osjećaj izdaje, kasniji gubici i poniženja. Zato hrvatski narativ češće završava u tonu povijesne potvrde, a srpski u tonu povijesne nepravde. Razlikuju se i po odnosu prema Jugoslaviji. Za dominantni hrvatski okvir ona je često prostor iz kog se moralo izaći kako bi se ostvarila puna državnost. Za dominantni srpski

okvir raspad Jugoslavije je češće slom zajedničkog prostora i početak šireg povijesnog povlačenja. I možda najvažnije: razlikuju se po onome što prešućuju. Svaki narativ vrlo jasno vidi vlastitu ranu, a mnogo slabije tuđe rane i vlastite negativne strane.

► **Koji su psihološki mehanizmi koji omogućuju da se nakon desetljeća zajedničkog života tako lako prihvate narativi koji doprinose ulasku u rat s najbližim susjedima?**

Ljudi ne ulaze u rat sa susjedima zato što preko noći zaborave da su im to susjedi, nego zato što se u krizi mijenja način na koji promatraju svijet. Jučer je to bio susjed, kolega, čovjek s kojim pijete kavu. Danas postaje »pripadnik grupe«. Tu se aktivira logika socijalnog identiteta i samokategorizacije: pojedinac biva prekriven kategorijom. Drugi mehanizam je potreba za jasnoćom u kaosu. Raspad države, neizvjesnost, glasine, medijska i politička uznemirenost stvaraju ogromnu potrebu da se svijet pojednostavi. U tom trenutku najprivlačnije postaju priče koje sve svode na nekoliko jakih klišea: mi smo ugroženi, oni su prijetnja, moramo biti složni. Treći mehanizam je da se nepoznato prevodi u poznato. Složena politička kriza počinje se tumačiti kroz stare analogije, mitove i historijske slike. Ljudi ne prihvaćaju narativ samo zato što je glasno izrečen, nego zato što im omogućuje da novi, kaotični svijet prepoznaju kroz nešto što im već zvuči poznato. Tu su zatim konformizam, spirala šutnje, potreba da se bude sa svojim, moralno rasterećenje savjesti kroz formule poput »mi se samo branimo« i širenje krivice s pojedinaca na cijelu grupu. Sve to zajedno čini mogućim ono što bi doskora bilo nezamislivo.

► **Pojedini autori, istraživači (Laura De Guissme, Laurent Licata) ističu da se grupe koje sebe doživljavaju kao žrtve mogu upustiti u »kompetitivno žrtvovanje«. Oni pretpostavljaju da se, u nekim društvenim okolnostima, ovo natjecanje temelji na prepoznavanju prošlih patnji – a ne na njihovoj relativnoj težini – potičući negativne međugrupne stavove pa čak pružaju dokaze da »borba za prepoznavanje žrtve« može potaknuti međugrupni sukob. O čemu se tu radi?**

Tu je možda najvažnije odmah pojasniti da se ne radi samo o pitanju tko je realno više stradao, nego mnogo više o pitanju čija je patnja priznata kao stvarna, važna i moralno obvezujuća. Grupa, npr. nacija, ne traži samo da se zna da je stradala. Ona traži da njeno stradanje bude javno priznato, da ima status legitimne žrtve, da njena rana bude moralno vidljiva. Problem nastaje kada se priznanje tuđe patnje počne doživljavati kao prijetnja vlastitoj. Tada se rađa borba ne samo za istinu, nego za status priznate žrtve. Kod nas je to veoma prisutno. Nekada u otvorenom obliku, kroz nadmetanje brojevima i paralelne komemoracije. Ali češće u suptilnijem obliku: naše žrtve imaju ime, lice, dostojanstvo i centralno mjesto u pamćenju; njihove su sporedne, sumnjive, relativizirane ili prepuštene fusnotama. To je jedan od razloga zašto priznanje druge strane tako često ne budi empatiju, nego nelagodu ili otpor. (Isto se inače upravo događa u vijestima

o trenutnim ratovima u svijetu.) Zato bih rekao kako je možda točnije govoriti o borbi za priznanje žrtve nego o pukom »natjecanju tko je više stradao«. A to je ozbiljna prepreka pomirenju, jer priznanje tuđe patnje i dalje često djeluje kao umanjeње vlastite.

► **Govorite u svom radu o mogućim putovima pomirenja kroz kulturu, sport, estradu, ekonomiju, uočavanju sličnosti umjesto isticanja razlika. I svjedoci smo da se to događa u Srbiji i Hrvatskoj: gostovanja pjevača, trgovina, ekonomija, zajednički filmski projekti itd. Međutim, vidjeli smo da je otkazivanje jednog koncerta pjevača iz Hrvatske u Novom Sadu dovelo do silnih rasprava i sukobljavanja ali ne na terenu umjetnosti, kulture već oko stradanja i priznavanja stradanja drugih naroda. Što Vama govori posljednji slučaj žestokih rasprava oko ove teme?**

Meni skorašnji slučaj **Cetinskog** govori prije svega jedno: između Srbije i Hrvatske postoji normalizacija, ali još ne postoji stabilan zajednički moralni okvir za prošlost. Dok se krećemo u zoni glazbe, filma, turizma, trgovine i svakodnevice, stvari mogu djelovati sasvim normalno. Ali čim se otvori pitanje stradanja, priznanja žrtava ili simboličkog duga prošlosti, kulturni događaj za nekoliko sati prestane biti kulturni događaj i postane test sjećanja i lojalnosti. To znači da kultura, sport i ekonomija jesu važni mostovi, ali sami po sebi nisu dovoljni. Oni mogu približiti ljude, smanjiti socijalnu distancu, stvoriti naviku suradnje. Ali ne mogu sami riješiti ono što pripada sferi odgovornosti, priznanja, žrtve i moralnog statusa. Ako taj dublji nivo ostane nerazriješen, svaka bina lako postaje sudnica sjećanja. Dakle, estrada može spojiti publiku, ali ne može sama urediti odnos prema mrtvima, zločinima i povijesnim ranama. Takvi slučajevi nisu dokaz da kulturna suradnja nema smisla. Dapače, oni pokazuju koliko je važna, ali i koliko je krhka ako ispod nje i dalje radi neriješeni moralni račun prošlosti.

► **U jednom istraživanju u kojem ste sudjelovali otkrili ste da regulacija emocija djelomično posreduje u odnosu između podložnosti uvjeravanju kao prediktora i agresije kao ishoda. Ova pilot studija pružila je preliminarne dokaze da su regulacija emocija, nacionalizam i podložnost uvjeravanju ključni za razumijevanje agresije u etnički raznolikim društvima. O čemu se tu radi?**

Sušтина tog istraživanja bila je da smo pokušali razumjeti psihološke osnove jačine nacionalne identifikacije. Zanimalo nas je zbog čega se neki ljudi snažnije vezuju za nacionalni identitet i kako tu djeluju faktori kao što su kolektivna trauma, osjećaj povijesne ugroženosti i neke opcije dispozicije poput prihvaćanja hijerarhijskih odnosa među grupama. Pokazalo se da kada ljudi svoju naciju vide kao trajno ugroženu i historijski povrijeđenu, veća je vjerovatnoća da će se snažnije identifikirati s njom. To je važno zato što nam objašnjava teren na kome se lakše javljaju tvrdi međugrupni stavovi. Dakle, iako taj rad ne mjeri direktno agresiju, on pokazuje kako se formira emocionalna i kognitivna klima u kojoj je čvrsta nacionalna mobilizacija vjerovatnija. To je već vrlo važan dio šire slike.

► **Kada se kaže »pomirenje« nakon ratova, o čemu se govori? Kako se definira i prepoznaje proces pomirenja?**

Tu bih nešto istakao: pomirenje odmah nakon potpisivanja mirovnog sporazuma i pomirenje trideset pet godina kasnije nisu iste stvari, iako ih jezik naziva istim imenom. Neposredno poslije rata pomirenje često znači nešto mnogo skromnije: da je nasilje prestalo, da ljudi više ne pucaju jedni na druge i da je moguć makar hladan suživot. To je bliže onome što se u studijama mira zove negativni mir, tj. odsustvo rata. Ali desetljećima kasnije pomirenje mora značiti više. Tada više nije dovoljno da nema pucnjave. Tada je pitanje jesu li se promijenili odnosi, emocije, očekivanja i moralne slike koje grupe imaju jedna o drugoj. Je li druga strana i dalje trajna prijetnja? Izgleda li suradnja kao izdaja? Izaziva li priznanje tuđe patnje i dalje otpor? Ako je odgovor da, onda imamo možda funkcionalan mir, ali ne i puno pomirenje. Zato bih pravio razliku između primirja i dubinskog pomirenja. Prvo znači da rat ne traje. Drugo znači da rat (i sjećanje na njega) više ne zapovijeda glavnim moralnim refleksima društva.

► **Gdje vidite potencijal za pomirenje, a u čemu vidite prepreke?**

Potencijal vidim prije svega u činjenici da između Srba i Hrvata nije nestala sposobnost prepoznavanja bliskosti. Jezik je dovoljno blizak da se ljudi razumiju bez prevoditelja. Kultura cirkulira. Muzika prelazi granice. Film, trgovina, turizam i svakodnevni kontakt stalno pokazuju da je prostor komunikacije širi nego što to sugeriraju političke izjave. To je veoma važno, jer bez takve socijalne infrastrukture nema ni pomirenja. Vidim potencijal i u nečemu što na prvi pogled zvuči paradoksalno: u zajedničkoj ranjivosti. I jedni i drugi nose iskustva stradanja, gubitka, izbjeglištva, poniženja i nepravde. Ta iskustva su politički suprotstavljena, ali psihološki govore sličnim jezikom. To ne briše razlike, ali može otvoriti prostor za uzajamno razumijevanje ako se ne pretvori u natjecanje. Prepreke su, međutim, ozbiljne. Najveća je to što su ratni narativi i dalje institucionalno živi: u komemoracijama, školskim kurikulumima, medijima i društvenim mrežama. Druga prepreka je asimetrija priznanja: svaka strana osjeća da je njena žrtva manje viđena nego tuđa. Treća je politička korisnost konflikta niskog intenziteta. Potpuno pomirenje nije uvijek isplativo onima koji žive od mobilizacije oko povrijeđenog dostojanstva i starih rana. Zato bih rekao da potencijal postoji, ali ne u zaboravu, niti u sentimentalnoj priči da smo svi isti, nego u stvaranju pluralne, ali ne neprijateljske kulture sjećanja.

► **Za dobre međuljudske odnose često se kaže kako je potrebno jasno uspostaviti granice da ih treba poštovati. Je li možda to potrebno i za grupe, narode i države kako bi se moglo lakše i u miru živjeti?**

Da, ali uz jednu važnu dopunu: jasne granice jesu potrebne, ali samo ako su prije svega političko-pravne,

a ne moralne i civilizacijske. Među državama i političkim zajednicama važno je biti jasno što je čija nadležnost, gdje prestaje pravo jedne države govoriti ili odlučivati u ime druge, kako se štite manjine i postoji li dovoljno povjerenja da se nasilno mijenjanje granica neće vratiti. U tom smislu jasne granice smanjuju strah. One pomažu sigurnosti i time olakšavaju mir. Ali dobre granice nisu zidovi. One ne znače da treba presjeći kulturu, empatiju, umjetnost, trgovinu ili ljudsku radoznalost. Tu mi je koristan okvir **Arija Nadlera**: treba razlikovati instrumentalno i socio-emocionalno pomirenje. Jasne granice i pravila pomažu instrumentalnom pomirenju, dakle, tome da društva funkcioniraju bez novog nasilja. Ali za socio-emocionalno pomirenje to nije dovoljno. Granice ne rješavaju same po sebi pitanje poniženja, priznanja, žrtve, krivice i dostojanstva. Zato bih rekao da su za mir granice potrebne, ali za pomirenje nisu dovoljne. Mir ne nastaje kada se ljudi potpuno razdvoje, nego kada znaju dokle seže njihovo pravo, a odakle počinje tuđe dostojanstvo.

► **Kako to da paralelno teku životi i svjetovi: jedni surađuju, zajedno snimaju filmove, pjevaju na koncertima, idu na more, pjevaju**

zagrljeni »pamte samo sretne dane«, a drugi žive za osvetu, za to da se rat ne zaboravi i da se »njih« opet, makar simbolički, pobijedi?

Mislim da je to jedno od najvažnijih pitanja, jer pokazuje gdje se regija zaista nalazi. Moj odgovor bi bio: zato što ne teku dva odvojena svijeta, nego dva različita psihološka procesa u isto vrijeme. S jedne strane teče svakodnevni život. On je po prirodi okrenut suradnji, uživanju, navici, bliskosti i običnoj ljudskoj želji da se živi normalno. Ljudi rade zajedno, snimaju filmove, putuju, pjevaju iste pjesme, ljetuju, izlaze, prave poslove i zaljubljuju se. Tu djeluje ono što bismo mogli nazvati instrumentalnim pomirenjem: nije nužno da se svi slažu o povijesti, dovoljno je da mogu funkcionirati. Ali paralelno s tim postoji i drugi proces, sporiji i dublji: nedovršeno socio-emocionalno pomirenje. Tu više nije dovoljno da ljudi zajedno sjede za stolom ili pjevaju u istoj konobi. Tu je pitanje jesu li zaista smanjili prijezir, poniženje, potreba za simboličkom pobjedom i stalna sumnja da druga strana »samo čeka priliku«. A upravo tu vidimo da pomirenje nije dovršeno. Zato nije neobično što ista regija umije istovremeno i zagrliti i zarežati. U svakodnevicu radi logika života. U simbolički nabijenim trenucima radi logika povrede, sjećanja i nedovršenog konflikta. To ne znači nužno da su to dvije potpuno različite populacije. Često je to isto društvo, a ponekad i isti ljudi, samo u različitim kontekstima. Po meni, to je možda i najtočniji opis sadašnjeg stanja: između Srbije i Hrvatske već postoji mnogo normalizacije, ali još nema dovoljno dubokog pomirenja da prošlost prestane komandirati svakim novim sporom.

U Rumi obilježen Dan ZKVH-a

Između pamćenja i budućnosti: 18 godina Zavoda

Priznanja za doprinos hrvatskoj kulturi u prošloj, 2025. godini, dobili su vizualna umjetnica Andreja Kulunčić, predsjednica UG-a Urbani Šokci iz Sombora Marija Šeremešić, predsjednik HKPD-a Jelačić iz Petrovaradina Mirko Turšić i srijemski biskup mons. Fabijan Svalina

Dan Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata, jedine profesionalne ustanove kulture Hrvata u Srbiji, proslavljen je u utorak, 24. ožujka, svečanom akademijom u Kulturnom centru *Brana Crnčević* u Rumi. Ovom svečanošću Zavod je ujedno obilježio i svoju 18. obljetnicu. Na svečanosti su dodijeljena ZKVH-ova priznanja za doprinos hrvatskoj kulturi u prošloj, 2025. godini.

Kultura – zajednički motiv

Prije tri godine ZKVH je donio odluku o svom danu kojim se predstavlja godišnji rad Zavoda, prepoznajući postignuća u kulturi hrvatske zajednice. Zavod je, inače, osnovan 2008. odlukama Skupštine AP Vojvodine i Hrvatskog nacionalnog vijeća, radi očuvanja unaprjeđenja i razvoja kulture hrvatske manjinske zajednice u Vojvodini. Nakon što je prošle godine proslavljen u Somboru, Dan Zavoda ove se godine proslavlja u Rumi. Svečana akademija otvorena je nastupom **Predraga Pavlovića** s kompozicijom *Nocturne* na glasoviru, a skupu se u ime Zavoda obratio v. d. ravnatelj **Josip Bako**, nakon čega je prikazan kratak film o radu ZKVH-a u 2025. godini.

»Mislim da smo u prethodnih 18 godina u dobroj mjeri uspjeli odgovoriti na izazov koji nam je povjeren. Stojim pred vama s velikim zadovoljstvom i punog srca jer su u publici brojna poznata lica s kojima je suradnja višegodišnja. Većini nas su motivi da ovog dana budemo zajedno i ciljevi kojima smo vođeni u svome radu, komplementarni. Ljubav prema povijesti, tradiciji i kulturi svoga naroda, te

želja za konstantnim razvojem i napretkom kulture hrvatskoga naroda u Srbiji. Time, ne zaboravimo i to podcrtati, doprinosimo i obogaćivanju i razvoju kulturnog života Srbije čiji smo integralni dio«, kazao je Bako te zahvalio svim suradnicima koji su na bilo koji način doprinijeli radu Zavoda.

Podrška iz Hrvatske

Skupu se obratila i načelnica Sektora za hrvatsku nacionalnu manjinu Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske **Dubravka Severinski**.

»Ovih 18 godina rada Zavoda ne svjedoči samo o snazi zajedništva, već i o ljubavi prema vlastitom identitetu i jeziku. Upravo zahvaljujući Zavodu, raznolikost ostaje živa i prepoznata kao vodilja i treba je kao takvu njegovati i čuvati. Uspjeh i neiscrpan trud Zavoda na očuvanju hrvatske kulturne baštine potvrđuju brojne manifestacije, poput izložbi, koncerata, festivala, smotri, kao i rad u izdavaštvu o čemu svjedoče brojni objavljeni časopisi, knjige i druga izdanja te digitalizirana baština, jer zahvaljujući današnjem digitalnom vremenu ona postaje sačuvana i dostupna, ne samo nadolazećim generacijama, već i svim našim sunarodnjacima u domovini i izvan nje. Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske je uvijek tu da podupre programe i projekte Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata«, poručila je Severinski.

Suradnica u kabinetu Ministarstva kulture i medija Republike Hrvatske **Mirjana Piskulić** obratila se skupu čestitajući Zavodu 18. obljetnicu.

»Punoljetnost jedne ustanove nije samo simboličan trenutak. To je potvrda zrelosti i predanosti misiji koja nadilazi svakodnevni rad. Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata je za ovih 18 godina izrastao u ključnu instituciju očuvanja, istraživanja i promicanja kulturnog identiteta hrvatske zajednice u Srbiji. Rad Zavoda svjedoči koliko je kultura snažan most koji povezuje ljude, generacije i prostore. U vremenu brzih promjena upravo kultura ostaje čvrsto uporište identiteta, ali i otvoreni prostor dijaloga, razumijevanja i suradnje. Zavod je svojim izdanjima, publikacijama i istraživanjima, manifestacijama dao nemjerljiv doprinos vidljivosti i afirmaciji vojvođanskih Hrvata. Istodobno, postao je važan partner institucija u Hrvatskoj, ali i šire, u zajedničkom nastojanju očuvanja bogate kulturne baštine našeg naroda«, kazala je Piskulić.

Prepoznatljiva crta kulture

Predsjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća i zastupnica u Hrvatskom saboru **Jasna Vojnić** također se obratila skupi, čestitajući Zavodu obljetnicu.

»Punoljetstvo nije samo broj, to je dokaz trajanja. Lako je nešto započeti, a uvijek je teško ustrajati. Ne slavimo samo godine nego kontinuitet, strpljenje i odgovornost. Izuzetno smo ponosni što smo suosnivači jedne ovako profesionalne i respektabilne institucije. Da Zavoda nije bilo mnoge stvari bile bi zaboravljene. Drugi bi možda interpetirali našu prošlost, ali ovako ste vi odlučili zapisati i ispričati našu priču. Hvala vam na tome. Hvala vam za svaki sačuvani dokument, staru knjigu, hvala što ste prava riznica fotografija naših predaka. Hvala vam za višegodišnja istraživanja. Plodovi vašeg rada često traže strpljenje i upornost. Hvala vam što ste naše velikane vratili u fokus, što ste ih učinili vidljivim. Vaša arhiva nije samo zbirka dokumenata. To je mjesto gdje se čuva naše pamćenje.

Izgradili ste profesionalni identitet, prepoznatljiv imidž i podigli ste kvalitetu knjiga na razinu izvrsnosti. Vizualno oblikovali prepoznatljivu crtu naše kulture. Hvala vam što

niste samo čuvali našu baštinu, nego ste je učinili živom. Podržavali ste i amatere, poticali djecu da pišu, stvaraju i budu kreativna«, poručila je Vojnić.

Predsjednik HKPD-a **Matija Gubec** iz Rume **Zdenko Lanc** izrazio je zadovoljstvo što su mogli biti domaćinom jednog tako značajnog događaja.

»Drago mi je što smo domaćini Zavodu na obilježavanju njihovog rođendana i želim im još dugo godina uspješnog rada na očuvanju hrvatske kulture i baštine kojima se oni profesionalno bave. Istaknuo bih vrlo dobru suradnju s njima i nadam se da će se takva suradnja nastaviti i u budućnosti«, istaknuo je Lanc.

Priznanja najzaslužnijima

Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata od prošle godine dodjeljuje godišnje priznanje za doprinos hrvatskoj kulturi pojedincima koji su prepoznati

po svom kreativnom i posvećenom radu na očuvanju, stvaranju i promicanju kulture. Ove godine priznanja su uručena vizualnoj umjetnici iz Zagreba, rodnom iz Subotice **Andreji Kulunčić**, predsjednici UG-a *Urbani Šokci* iz Sombora **Mariji Šeremešić**, predsjedniku HKPD-a *Jelačić* iz Petrovaradina **Mirku Turšiću** i srijemskom biskupu mons. **Fabijanu Svalini**.

Andreja Kulunčić u svojim umjetničkim radovima dektira društvene nepravde i istražuje načine kako im se suprotstaviti. Prošle je godine imala zapaženu retrospektivnu izložbu u Muzeju suvremene umjetnosti u Zagrebu.

»Drago mi je što netko iz mog zavičaja prati i vrednuje moj rad. Ova nagrada mi je iznimno važna baš iz razloga što mislim na svoj zavičaj, a zavičaj misli na mene. Nadam se da ćemo imati i neke druge kontakte i neke druge projekte i u budućnosti«, rekla je ona.

Prema obrazloženju Zavoda, predsjednik HKPD-a *Jelačić* iz Petrovaradina **Mirko Turšić** istaknuo se u 2025. kao jedan od pokretača i organizatora postojećih i novih kulturnih događanja među kojima se izdvajaju Vinkovo i organiziranje petrovaradinskog karnevala.

»Nagrada je jako bitan poticaj, motiv i zalog za budućnost. Kada dobijete nagradu, tu nije kraj. Nagrada je obaveza za neki novi početak i budućnost zajednice«, istaknuo je Turšić.

Srijemski biskup mons. Fabijan Svalina bio je ključna osoba za obilježavanje 1.100. obljetnice Hrvatskog Kraljevstva u Srijemskoj biskupiji.

»Ovu nagradu ne doživljavam osobno, nego kao nagradu instituciji, Srijemskoj biskupiji, kao svojevrsnoj ču-

varici kulturne baštine, kojoj uz duhovno pripada i taj drugi segment. Zahvaljujem Zavodu za kulturu vojvođanskih Hrvata na prepoznavanju i dodjeli ove nagrade. Nadam se da je to put prema zajedničkom hodu i rastu i Zavoda i Srijemske biskupije. Neka to bude na dobro svih katolika na ovom prostoru, a posebno hrvatske, unutar katoličke zajednice u Srijemu«, istaknuo je biskup Svalina.

Predsjednici UG-a *Urbani Šokci* iz Sombora Mariji Šeremešić priznanje je uručeno zbog organiziranja više važnih kulturnih aktivnosti u protekloj godini, kako u udruzi *Urbani Šokci*, tako i u HKUD-u *Vladimir Nazor* u Somboru.

Svojim nastupima program su uljepšali tamburaši i vokalni solisti mjesnog HKPD-a *Matija Gubec* i ženska pjevačka skupina *Prelje* iz Subotice.

Među ostalima, svečanoj akademiji nazočili su i viši svjetnik Sektora za hrvatsku nacionalnu manjinu SDU-a **Ivan Lozo**, zamjenik veleposlanika Republike Hrvatske u Srbiji **Ivan Zeko-Pivač**, opunomoćena ministrica u Veleposlanstvu Republike Hrvatske u Srbiji **Dubravka Velecki Čičak**, v. d. pomoćnice pokrajinske tajnice za kulturu, javno informiranje i odnose s vjerskim zajednicama **Nevena Baštovanović**, voditelj vukovarske podružnice Hrvatske matice iseljenika **Silvio Jergović**, dekanica Fakulteta za odgojne i obrazovne znanosti u Osijeku **Emina Berbić Kolar**, vršiteljica dužnosti Muzeja Vojvodine **Čarna Milinković**, ravnateljica NIU *Hrvatska riječ* **Karolina Bašić**, generalni vikar Srijemske biskupije i župnik u Rumi **Josip Ivešić** te predstavnici udruge iz Srijema.

S. D.

Uzaludna pitanja i budući odgovori

Svaka epoha izbaci po neko ime po kojem će je ljudi pamtili i kada ih više ne bude bilo. **Lazo Matužić** i **Károly Bíró** tako će trajno ostati upisani kao gradonačelnici najzaslužniji za moderan izgled grada, a **György Szórád** kao osoba koja je umila to lice; za **Józsefa Kaszu** mnogi kažu da je obranio Suboticu u vrijeme najveće krize i rasplamsane međunacionalne mržnje, a arhitekturi **Ferenca Reichlea**, **Marcella Komora**, **Dezsőa Jakaba** i **Titusa Mačkovića** podjednako se dive i sugrađani i turisti koji dođu u Suboticu i na Palić.

Dok se takvo što ne dogodi, smjenjuju se kulničiči, tabakovići, székélyi, kálmári, vukovići, dulići...; prezimena koja se ni za mandata ne upamte najbolje, a zaborave odmah po silasku s funkcije. I onda, kada sugrađanina

uhvati dugotrajna pospanost jer se takva imena smjenjuju kao na traci u **Chaplinovim Modernim vremenima**, dogodi se »čupanje grkljana« i »betonske cipele« **Bogdana Labana** pa se isti taj sugrađanin razbudi i s pravom pita je li u dosadašnjoj gradskoj povijesti bilo sličnih primjera? Teško.

A onda ga zamijeni njegov kum, koji u svom mandatu otvara još jedan krug dubine. I stvarno, bez nekakve ozbiljnije konkurencije dva će se imena u aktualnom sazivu vladavine Srpske napredne stranke (SNS) isprofilirati kao najupečatljivija: gradonačelnik **Stevan Bakić** i šef vijećničke grupe SNS-a u lokalnom parlamentu **Veljko Vojnić**. Prvi po thompsonovskom muzičkom ukusu, samo u »knindža« varijanti, i po tome što mu se priviđaju ustaše i ostali rušitelji Srbije (poglavito mladi), a i po tome što u obrazovanim slobodomislećim ljudima vidi bitange i fukare, a drugi – koji se svojski trudi da ga nadmaši, i za sada mu je uz bok – po vrlo zanimljivom implicitnom odnosu kada je riječ o odgoju i obrazovanju najmlađe kategorije Hrvata, po općenito katastrofalnom stanju u Pred-školskoj ustanovi *Naša radost* čiji je (bio?) tehnički direktor i po svojim hobijima u slobodno vrijeme.

Ovaj (o Veljku Vojniću je riječ) donedavni predsjednik Gradskog odbora Lige socijaldemokrata Vojvodine preko noći je još uvijek aktualni stranački program iz 1998. »Vojvodina Republika« mitario za sigurno stranačko gnijezdo, a gdje ćeš sigurnijeg od onog gdje si zaštićen sa svih strana: i iznutra, a napose izvana. Zli jezici za njega kažu da kada u *Našoj radosti* ne pravi izravne probleme u vidu uvjeta u kojima ova ustanova radi – uključujući i uskraćivanje prava na odgoj i obrazovanje na materinskom jeziku uz istodobno davanje istih na lokalnom govoru – on ih neizravno pravi i u slobodno vrijeme, i to tako što svoju ljubav prema Vođi na svaki način »dijeli« sa sebi podređenima, odnosno zaposlenima u tom kolektivu. Posljednji takav primjer zabilježila je **Ranka Kašiković** 22. ožujka i podijelila ga na društvenim mrežama. Na snimkama Ranke Kašiković – koja je još 2021. kao pravna savjetnica u Geronotološkom centru odbila ići na skup podrške SNS-u i zbog toga trpjela posljedice na poslu – lijepo se vidi Veljko Vojnić i ispred *Elektrovovodine* i ispred *Severa* kako prebrojava i »potiče« ljude da uđu u autobus službenog gradskog prijevoznika (*Trans-jug* broj 557), dok je za to vrijeme (ispred *Severa*) spokojno i s »tri prsta u kameru« u autobusu istog tog prijevoznika (*Trans-jug*, broj 556) pozdravlja direktor Opće bolnice u Subotici **Saša Dželebdžić**.

Nije ovdje pitanje kršenja zakona jer odgovor na to oni i te kako znaju. Kao što znaju da su u postojećim uvjetima, kako je već rečeno, zaštićeni izvana. Sva ostala pitanja, napose njima, i više su no uzaludna. Stoga pitanja idu na adrese statista u ovoj farsii, a to su poglavito zaposleni u PU *Naša radost* i subotičkoj Općoj bolnici. Jedno od njih glasi: po kom moralnom osnovu – čak i ako ste istinski sljedbenici **Aleksandra Vučića** i stranke uz koju je toliko zdušno – dopuštate gaženje kičme u vidu ucjena i kaljanje obraza crvenilom novčanica? Pitanje za *Trans-jug*: koliko ste od organizatora utržili novca na ime iznajmljivanja autobusa i jeste li uopće, a ako niste, zašto niste? Pitanje za Osnovno javno tužiteljstvo: jeste li, na temelju dosadašnje prakse, primijetili makar i jedan znak koji je u suprotnosti sa zakonom kada je riječ o »ekskurzijama« ovakve vrste, počevši od pravljenja lista osoba koje odlaze, preko ucjena i nezakonitih stranačkih aktivnosti unutar odgojno-obrazovnih ustanova, pa do ispitivanja točnosti podataka o isplatama onih koji u tome sudjeluju i podrijetlu tog istog novca?

Ali, kako sada stvari stoje stupanj logičnosti ovih pitanja apsolutno je proporcionalan stvarnom stanju ljudskih prava u ovom društvu.

Z. R.

Predstavljanje *Hrckovog kuhara*

Mali spomenar jednog djetinjstva, jezika i zajednice

»Ova knjiga ima još jednu posebnu vrijednost: u njoj su djeca koja odrastaju i školuju se na hrvatskom jeziku ovdje, u Srbiji. Zato ovo nije samo još jedna dječja kuharica, ovo je trag da smo bili tu, da smo stvarali i rasli zajedno«, ističe autorica **Bernadica Ivanković**

Knjiga *Hrckov kuhar*, objavljena krajem prošle godine u nakladi NIU *Hrvatska riječ*, predstavljena je u ponedjeljak, 23. ožujka, u dvorani HKC-a *Bunjevačko kolo* u Subotici. Autorica knjige je **Bernadica Ivanković**, a ideja o kuharu nastala je kao zasebna rubrika u okviru dječjeg podlistka *Hrcko*.

U 11 godina 115 recepata

Rubrika *Hrckov kuhar* uvedena je u podlistak *Hrcko* prije 11 godina tijekom kojih je nastalo 115 recepata. Dječju kreativnost i rad, kroz tekstove za recepte i fotografije, zabilježila je Bernadica Ivanković.

»Kad smo počeli s *Hrckovim kuharom*, nisam ni slutila da će nastati ovako posebna priča, niti da će trajati ovoliko dugo. Kroz ove recepte bilježili i djetinjstvo – smijeh, nespretnost, ponos... i male velike uspjehe. Osim o kuhanju, razgovarali smo i o nekim drugim važnim temama. S vremenom smo postali poznanici, pa i prijatelji. Prvi *Hrckovi kuhari* danas su već odrasli ljudi – neki završavaju fakultete, neki već rade. Ali ova knjiga ima još jednu posebnu vrijednost: u njoj su djeca koja odrastaju i školuju se na hrvatskom jeziku ovdje, u Srbiji. Zato ovo nije samo još jedna dječja kuharica, ovo je trag da smo bili tu, da smo stvarali i rasli zajedno. I tako *Hrckov kuhar* prestaje biti samo kuharica i postaje nešto mnogo više – kulturni dokument jedne zajednice, mali spomenar jednog djetinjstva, jednog jezika i jedne zajednice«, istaknula je autorica knjige.

Urednica *Hrcka* **Željka Vukov** o rubrici, a potom knjizi *Hrckov kuhar* kaže:

»Ideja o *Hrckovom kuharu* nastala je kao zasebna rubrika u okviru dječjeg podlistka *Hrcko*. No, ovom knjigom ona prerasta u posebno izdanje neobičnih i nadasve kreativnih recepata sabranih na jednom mjestu. To je čarobna zbirka u kojoj od voća, povrća, kekisa, bombona i čokolade nastaju *zdravi jedrenjaci*, *voćni Rudolf*, *gladna gusjenica*, *snježni drugari*, *kućica snova*... Svakoga mjeseca trebalo je pronaći novog 'kuhara', no često je to bilo pravo natjecanje među vršnjacima, jer svi su željeli 'kuhati' za *Hrcka*. Autorica tekstova i fotografija Bernadica Ivanković piše za podlistak već više od petnaest godina i osmislila je rubriku *Hrckov kuhar* koja spaja sve što jako voli – djecu, knjige i kolače«.

Mali »kuhari« i program

U okviru predstavljanja prikazana je video projekcija u kojoj su svoja prisjećanja na sudjelovanje u rubrici *Hrckov kuhar* podijelili »kuhari« u podlistku. Također se i »kuhalo« te su isprobani neki recepti iz same kuharice, a stvarane su i nove kreacije. Sudionici su, u prigodnom

kutku, imali prilike i fotografirati se odnosno snimiti svoju poruku *Hrcku*.

Svoje dojmove s nama su podijelili i neki od *Hrckovih* »kuhara«.

Katarina Vukadinović: »Imam 13 godina, a u *Hrckovom kuharu* sudjelovala sam negdje u drugom-trećem razredu. Beca me je pozvala da napravim jedno jelo za *Hrckovog kuhara* i bila sam jako uzbuđena. Potom je došla kod mene i skupa smo napravili recept pod nazivom *Katarinina zubić užina*. Recept nije bio moj, bio je Becin, a ja sam sudjelovala više kreativno i dala ideje na koji način iskoristiti neke sastojke. Inače volim kuhati, budući da držimo i restoran, najviše volim praviti kanapee skupa s našim kuharima i to mi je čak i jedan od hobija«.

Marijan Ivanković Radaković: »Idem u 7. razred, a bio sam 3. kad sam sudjelovao u *Hrckovom kuharu*. Naziv mog recepta je *Marijanov pustinjski svijet* i pravio sam pustinju – pijesak je bio od plazma kekisa, sunce od naranče i mandarina, kiseli krastavčići su bili kaktusi, a banane su bile piramide. To sam sâm smislio. Bilo mi je zanimljivo i oduvijek sam imao želju za kuhanjem, i sad volim kuhati«.

Nazočnima su se na početku obratili, u ime nakladnika NIU *Hrvatska riječ*, ravnateljica ustanove **Karolina Bašić**, predsjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća **Jasna Vojnić** i koordinator nakladničke djelatnosti **Davor Bašić Palković**.

Grafičko oblikovanje publikacije potpisuju **Adrijana i Zoran Vukmanov Šimokov**. Knjiga je objavljena u ediciji posvećenoj književnosti za djecu *Vjeverica*, a tiskana je potporom Pokrajinskog tajništva za kulturu, javno informiranje i odnose s vjerskim zajednicama.

Hrckov kuhar, po cijeni od 500 dinara, može se kupiti u uredu NIU-a *Hrvatska riječ* (Preradovićeve 11) u Subotici.

I. Petrekanić Sič

Veliki maturalac – završna točka školovanja

»Veliki maturalac protekao je u iznimno pozitivnom ozračju, ispunjen zajedništvom, radošću i novim iskustvima. Još jedna generacija maturanata iz triju srednjih škola imala je priliku bolje se upoznati, povezati i stvoriti lijepe uspomene«, kaže Tanja Stantić

Na kraju četvrtog razreda srednje škole veliki maturalac je posljednja ekskurzija za učenike koji su srednju i/ili osnovnu školu pohađali na hrvatskom jeziku. Tako je bilo i sada od 20. do 22. ožujka, nezaboravno druženje za ovogodišnju generaciju velikih maturanata. Tijekom tri dana, koja su po riječima sudionika bila malo, obišli su Mostar, rijeku Bunu, Međugorje i Sarajevo. Vratili su se puni dojmova sa starog mosta iz Mostara, s izvora Bune, iz Međugorja, obilaska Bašćaršije, a nije izostala niti degustacija, zajednički izlazak u grad i druženje.

Kraj jednog poglavlja

Na veliki maturalac išli su učenici cjelovite nastave na hrvatskom jeziku iz triju škola: Gimnazije *Svetozar Marković*, Medicinske škole i Politehničke škole, a s njima su bili i njihovi razrednici.

»Veliki maturalac protekao je u iznimno pozitivnom ozračju, ispunjen zajedništvom, radošću i novim iskustvima. Još jedna generacija maturanata iz triju srednjih

škola imala je priliku bolje se upoznati, povezati i stvoriti lijepe uspomene. Tijekom boravka učenici su otkrivali ljepote različitih mjesta – od prirodnog okruženja uz rijeku Bunu i duhovnog i refleksivnog ambijenta Međugorja do kulturno-povijesnih znamenitosti Mostara i Sarajeva. Posebno me raduje što su učenici pokazali odgovornost, međusobno poštovanje i otvorenost, čime su pridonijeli ugodnoj i sigurnoj atmosferi tijekom cijelog putovanja«, kaže koordinatorka izvannastavnih aktivnosti pri HNV-u **Tanja Stantić**.

Kako je pojasnila predsjednica Odbora za obrazovanje pri HNV-u **Nataša Francuz**, cilj ovoga putovanja nije bio samo obilazak znamenitosti, nego i dodatno povezivanje učenika.

»Vjerujem da će im ovo iskustvo ostati u lijepom sjećanju kao završetak jednog važnog životnog razdoblja. Veliki maturalac svake je godine pravi dokaz i primjer kako jedna generacija treba završiti svoje srednjoškolsko obrazovanje. Tijekom boravka s našim učenicima svaki se puta uvjerimo da imamo dobre i odgovorne mlade ljude«, rekla je Francuz.

Dojmovi maturanata

»Sve je bilo super, obradovala sam se prije svega što imam priliku ići. Nisam očekivala da ću sve ovo dobiti. Jako smo se lijepo proveli. S onima koje smo već znali ostvarili smo neko veće prijateljstvo, a s pojedincima se tek sada upoznali, osobito s onima iz drugih škola s kojima ranije nismo imali nikakav kontakt. Sve mi je bilo jako lijepo, no na mene je Međugorje ostavilo poseban dojam. Imala sam veliku želju doći u Međugorje i kada smo stigli, samo su me preplavile emocije i suze. Željela sam ga obići, vidjeti i moliti za zdravlje moje obitelji. Neopisiv je taj osjećaj, kao i olakšanje koje sam poslije osjetila. Tamo je i zrak izuzetno čist, ali i duhovno je nešto posebno. Imala sam dojam da je sam Bog bio sa mnom, nešto neopisivo sam doživjela«, kaže **Dunja Nimčević** iz Politehničke škole.

»Da se prijavim na ekskurziju pokrenulo me i potaknulo društvo. Inače volim putovati, posjećivati i obilaziti razna mjesta, a sada kada imam priliku sve to doživjeti s društvom, onda mi je to bila dodatna motivacija. Sve je bilo odlično, od smještaja, mjesta koja smo obišli i svega onoga što smo vidjeli i doživjeli. Na mene je najveći dojam ostavila rijeka Buna. To je nešto predivno za vidjeti«, kaže **Uroš Morak** iz Medicinske škole.

»Imala sam priliku ići i na mali maturamac, no sada kada se sjetim mogu reći da je ogromna razlika, sve ono što smo tada doživjeli i ovo sada. Ali ne zbog puta, nego zbog nas samih. Sada smo stariji i ozbiljniji, pa i sve drugačije doživljavamo. Ove četiri godine prošle su jako brzo, a ujedno, na neki način i sporo. Bilo je tu i poteškoća, uspona i padova. No, na kraju imamo jedan lijep završetak svog školovanja i sretna sam zbog toga. Najviše me dojmio put za Međugorje u kom nikada nisam bila, pa mi je to jako drago. Ove ekskurzije na koje idemo su nešto posebno, jer ima i vjerskih momenata koji su nam bitniji sada nego ikada prije«, kaže **Jelena Kujundžić**, maturantica Gimnazije *Svetozar Marković*.

Iz kuta razrednika

S maturantima su išli i neki od njihovih razrednih starijina, među kojima je i profesor tjelesne i zdravstvene kulture, razrednik gimnazijalaca, a nekada i razrednik ovogodišnjim maturantima iz Medicinske škole **Čedomir Lišić**.

»Ovo je jedna lijepa generacija, koja je na početku bila i nestašna. Danas vidim jedan rast u njima, sazrijevanje u odrasle ljude. Drago mi je da sam bio razredni starijina i jednima i drugima, i jako mi je bilo lijepo sada ih gledati na maturacnoj ekskurziji kako su se družili, bili konstantno zajedno. Vidim da će oni u budućnosti biti generacija koja će moći doprinijeti i našoj zajednici i pružiti stručne ljude u svim sferama u kojima će oni biti. Već sam nedavno to rekao, ali ću ponoviti da sam već sada ponosan na njih,

a mislim da ću tek kada se za deset godina sretnemo taj ponos i potvrditi, kada vidim što će sve postići i u što će jednoga dana izrasti«, kaže Lišić.

S maturantima iz Politehničke škole išla je razrednica **Snežana Nović**, profesorica matematike koja je u ovoj ulozi prvi puta; zapravo ovo joj je prva generacija maturanata.

»Počastvovana sam što sam im razredna. Lijepo je biti u toj ulozi. Istina, ponekad je i naporno, ali neki od njih su genijalni. Svaki puta kada sam s njim ovako neformalno, izvan školskog konteksta, iznenadim se koliko su dobri, koliko imaju dobre stavove, koliko su odgovorni. Svaki dogovor su ispoštovali i pokazali zrelost. Možda se to u školskom kontekstu izgubi, tamo znaju biti i pomalo nestašni, a ovdje i mimo škole se iznenadim i bolje ih upoznam i mislim da su sjajni. Mislim da smo se svi lijepo proveli«, kaže Nović.

Zanimljiv je podatak da su oboje razrednika bili druga generacija učenika u Gimnaziji, od kada je počela cjelovita nastava na hrvatskom jeziku. Tada su bili prijatelji iz razreda, a sada su u ulozi razrednih starijina.

»Nažalost, mi tada nismo imali ovakve prilike, nismo imali veliki maturamac. Družili smo se, a i nakon srednje škole održavamo kontakt, s nekima više, s nekima manje. Lijepo je iskustvo biti u hrvatskom odjelu. Iako su to bili začeci, bilo je puno poleta i nade, kako od profesora, tako i od nas samih. Kada sam došla u školu, polovicu razreda sam već znala od ranije. Zanimljivo je i to da smo sada kolega Čedomir i ja razredne starijine, a tada, u toj generaciji smo bili školski drugari, četiri godine u istom razredu. I mi sami smo izrasli u odrasle ljude, a danas gledamo naše učenike na istom tom putu. Sve je to baš zanimljivo«, kaže Nović.

Veliki maturamac organiziralo je Hrvatsko nacionalno vijeće i udruge HPD *Bela Gabrić* i HU *Pleter*, uz financijsku pomoć Vlade Županije Zapadnohercegovačke.

Ž. V.

Fleckensteinov križ

U akciji obnove Fleckensteinovog križa, osim članova obitelji, sudjelovalo je desetak osoba iz Subotice, Mirgeša i Tavankuta okupljenih oko Bunjevačkog puta križa, pokreta koji je donirao novčana sredstva za popravak i dovođenje križa u prvobitno stanje

U obnovu križeva krajputaša, podizanih i održavanih iz osobne pobožnosti ili porodične obveze, osim pojedinaca ili obitelji, mogu biti uključene i grupe građana, udruženja i neformalni pokreti. U tom zajedničkom djelovanju ogleda se nova dimenzija brige za naslijeđe: solidarnost, svijest o važnosti kulturne baštine i potreba da se očuva ono što nadilazi pojedinca. Jedan od takvih tihih, ali postojanih svjedočanstava vjere je Fleckensteinov križ, kojeg je 2017. godine obnovio neformalni pokret ovdašnjih Hrvata *Bunjevački put križa*.

Velika akcija obnove

Fleckensteinov križ podigao je na svom obiteljskom imanju na Čikeriji uz samu granicu s Mađarskom 1935. godine **Josef Fleckenstein** sa svojom suprugom **Franciskom**, rođenom **Gumpl**. Po završetku rata '45., komunisti su srušili veliki dio križa, a Isusov kip bacili preko granice na teritorij Mađarske. Korpus je ubrzo prebačen nazad, a članovi obitelji Fleckenstein su ga sakrili na tavan i potajno čuvali uz rizike sve do 2017. kada je Josefov praunuk **Đuro Kubatović** inicirao obnovu križa.

»Mama mi je pripovidala kako je, kad je bilo posvećenje, bilo puno ovdašnjeg svita, a došli su i iz mađarske Čikerije, vojska im je dala da priđu granicu. Malo dalje je bio pradičin salaš (srušen '46.-'47.) i došli su tamo počastiti se. Onda su komunisti '45. srušili križ, a Isusa bacili priko granice u Mađarsku. Mom ujaku **Josipu Fleckensteinu**, koji je poznavo te koji su imali zemlju uz granicu s mađarske strane, kad su ulovili priliku, kad nije bilo vojske, taj čovik mu ga je bacio natrag. Tamo je bio mekani pojas, bar jedared nediljno se paralo, to je bilo četiri-pet meteri širine, bio je pisak, priorano i vidile bi se stope ako kogod prilazi. Ujo ga je onda natovario na parasnička kola i sakrio ga na svoj salaš na Čikeriji na tavan. Bila je to velika hrabrost tako štogod uradit, jel em su oni bili Švabi, a i sakrili su kip Isusa. Znale su to komšije, al niko o tom nije divanio«, prisjeća se, s dubokim emocijama, Kubatović, te dalje navodi kako je došlo do priče o obnovi:

»Našli smo se u Tavankutu ja i Tome (**Tomislav Žigmanov**) pa sam mu kazo da sam čuo da popravljaju sve križove okolo i pito ga kad će mog dide doć na red. Kazo sam mu di je, prošlo je malo vrimena, javio se i počelo se radit. Oko križa je kadgod bila i gvozdena ograda al ju je kogod skinio i odno«.

Osim članova obitelji, u akciji obnove sudjelovalo je desetak osoba iz Subotice, Mirgeša i Tavankuta okupljenih oko *Bunjevačkog puta križa*, pokreta koji je donirao novčana sredstva za popravak i dovođenje križa u prvobitno stanje. Veliku pomoć pružili su **Menyhárt Harangozó** i **Marin Skenderović** iz Mirgeša koji su svojim traktorima i ultovima raskršili bagreme i

šipražje te pomogli i tijekom montiranja. Pojedini dijelovi križa su izgubljeni te je **Branko Moravčić** u svojoj kamenoklesarskoj radnji izlio u betonu nov noseći stup na križu. Obnovljeni križ blagoslovio je 1. ožujka 2017., na Čistu srijedu nakon obreda, tadašnji tavankutski župnik **Franjo Ivanković**.

Na križu stoji natpis na njemačkom, u prijevodu »Iz zahvalnosti na slavu Božju darovali Josef Fleckenstein i supruga Franciska Gimpl godine 1935.«. Ispod stoji citat iz Svetog pisma, napisan na njemačkom, hrvatskom i mađarskom jeziku »Ljubi bližnjega svojega kao samoga sebe«.

Sâm korpus Isusa Krista neobično je velik i težak – više od 70 kilograma – budući da je izliven od željeza i po tome je jedinstven među drugim korpusima križeva krajputaša u subotičkom ataru. Zemlja na kojoj je podignut križ, nakon konfiskacije, ne pripada više porodici Fleckenstein, ali križ redovito, do današnjeg danas obilazi i vodi brigu o njemu Đuro Kubatović i bliska rodbina.

Bunjevački put križa

Podsjetimo, *Bunjevački put križa* pokret je nastao pred korizmu 2013. godine na inicijativu laika (vjernika), a njegov idejni tvorac i vođa je Tomislav Žigmanov.

»Kao nešto što je zacijelo vrijednost, a kao vjerojatno najzapostavljeniji dio naše materijalne kulturne baštine, važno nam je bilo u fokus interesa vratiti križ krajputaš. Veliki ih je broj bio devastiran, oštećen još od vremena socijalizma i pokušalo se kroz zajedničko djelovanje vjernika i umjetnika taj artefakt revitalizirati. Što uz naš neposredni angažman i organizaciju, što uz posrednu podršku angažiranih vjernika i nekoliko svećenika, obnovljeno je oko 30 križeva krajputaša raštrkanih po atarima šire subotičke i somborske okolice, zaživjela je nanovo pasionska kultura i baština vezana uz nju – istraživali su se korizmeni običaji i ono što se veže uz fenomen Kristove muke – od napjeva preko običaja vezanih za ishranu i odijevanje te uz pučku pobožnost. Bilo je nekoliko znanstvenih skupova u (su)organizaciji Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata, objavljeno je nekoliko umjetničkih djela (molitvenik *Bunjevački put križa*, knjiga *Po(Čuj) haiku s piska* s haikuima na temu muke i križa, umjetničke fotografije **Augustina Jurige**, grafike s motivima križeva krajputaša **Aleksandra Botića**), a kada je u pitanju trajni umjetnički otisak u sakralnom prostoru bilo je instaliranje novog, suvremenog križnog

puta u crkvi Presvetog Trojstva u Maloj Bosni čiji je autor **Darko Vuković**. Vrlo smo aktivno, planski i plodonosno surađivali i s medijima, koji su imali značajnu ulogu, prije svega s *Hrvatskom riječi* i televizijskim novinarom **Josipom Stantićem**. Sve u svemu, danas svjedočimo da se križevi krajputaši više prepoznaju kao vrijednost

u području sakralne kulture. Mnogi ljudi samoinicijativno pristupaju tome da ih obnavljaju i održavaju te su tako ponovno zadobili zaslužen i pristojno mjesto unutar mape naših kulturnih dobara, ali i mjesta za privatnu pobožnost«, ističe Žigmanov.

Za Fleckensteinov križ kaže kako je u Srbiji zacijelo najbliži granici s Mađarskom – svega nekoliko metara od, danas, žičane ograde.

»Svjedok je podijeljenog sela – mađarskog i ovog dijela Čikerije. Okrenut prema Mađarskoj, kao da govori u čežnji za nekad jedinstvenim prostorom kojeg nije dijelila 'tvrda' granica.«

I. Petrekanić Sič

FOTO: Ivica Dulić

27. ožujka 2026.

Posljedica rata u Iranu

Uzdrmano energetska tržište

Rat u Iranu već sada ozbiljno destabilizira energetska tržište, a hoće li prerasti u globalnu krizu razmjera naftnih šokova iz 70-ih godina prošlog stoljeća ovisit će prije svega o njegovu trajanju

O mogućim posljedicama po svjetsko gospodarstvo, energetska stabilnost Srbije, ali i o tome može li Europa u novim okolnostima ponovno posegnuti za ruskim energentima, razgovarali smo s **Jelicom Putnikovićem**, urednikom portala *Energija Balkana*.

Na početku razgovora Jelica Putniković upozorava kako tržište energenata nije više samo uznemireno, nego već destabilizirano. Prema njezinim riječima, daljnji razvoj situacije ovisit će o tome koliko dugo rat bude trajao, ali već sada postoje jasni signali da bi posljedice mogle biti mnogo ozbiljnije od onoga što se trenutno vidi.

»Mi zapravo već imamo destabilizaciju tržišta, a hoće li ona biti prava globalna kriza koja će biti mnogo veća od onih kriza koje smo imali u vrijeme naftnih šokova 70-ih godina prošlog vijeka, zavisit će od toga koliko dugo potraje rat. Za sada je to nagovještaj jedne velike krize jer na tržištu nedostaje 20 posto nafte i isto toliko prirodnog plina, tj. petina svjetske potrošnje, što znači da se teško može u kratkom roku nadomjestiti«, kaže Putniković.

Naglašava kako se problem ne odnosi samo na naftu i plin, nego i na čitav niz sektora koji su s njima povezani, od proizvodnje umjetnih gnojiva do helija, određenih minerala pa i aluminijsa. Poskupljenje energenata, dodaje, neće pogoditi samo zemlje izvoznice ili one koje izravno

ovise o energentima iz regije, nego će se prelići na čitavo svjetsko gospodarstvo. Poseban teret, smatra, osjetit će i same zemlje Bliskog istoka koje osim nafte i plina posljednjih godina pokušavaju razvijati i turizam, što je u ratnim okolnostima gotovo nemoguće.

Srbija ima rezerve, ali i vlastiti problem

Govoreći o položaju Srbije, Putniković ističe kako se aktualna kriza preklapila s već postojećim problemom, a to je pitanje budućnosti Naftne industrije Srbije. Ipak, smatra da je Srbija u energetska poremećaj ušla nešto spremnija od nekih susjednih zemalja, prije svega zbog povećanih rezervi naftnih derivata.

»Srbija je u ovu krizu ušla s još jednim velikim problemom, a to je budućnost Naftne industrije Srbije. OFAC je *Molu* produžio još dva mjeseca rok za pregovore s *Gaspromnjeftom* za otkup ruskih akcija i to je na neki način signal da će licenca NIS-u za rad biti produžena i poslije 17. travnja, jer ona je samo produžena od 20. ožujka do 17. travnja, što znači da se možemo nadati kako će biti produžena do svibnja i time će NIS moći uvoziti sirovu naftu i derivate«, kaže ona.

Podsjeća da je Srbija još od jeseni, kada su počele sankcije prema NIS-u zbog vlasničke strukture povezane s *Gaspromnjeftom*, radila na povećanom uvozu derivata i njihovom skladištenju. Zbog toga, smatra, sadašnju krizu dočekuje s većim zalihama nego neke susjedne države. Kao primjer navodi Mađarsku, koja zbog problema s uvozom nafte preko Družbe i havarije u rafineriji kod Budimpešte mora posezati za skupljim pravcima opskrbe preko JANAF-a. Posljedice, kako kaže, osjećat će i Slovačka, a u određenoj mjeri i Hrvatska i Slovenija, posebno kada je riječ o dizelu. U takvim okolnostima, dodaje, mnoge države pokušavaju ublažiti udar kroz smanjenje akciza, ali svi i dalje prije svega čekaju razvoj događaja na Bliskom istoku.

Trump bez šire podrške

Na pitanje postoji li nada da bi se rat mogao uskoro završiti, Putniković odgovara oprezno, ali smatra kako američki predsjednik **Donald Trump** za ovakvu eskalaciju nema širu podršku saveznika ni velikih gospodarskih aktera.

»Mislim kako Trump nema podršku ni od koga, osim od Izraela za napad na Iran, jer su se svi saveznici koji su prije bili potpora u nekim Trumpovim akcijama vremenom izgubili. Europska unija je posebno pogođena time što će morati kupovati skuplju naftu i plin«, kaže Putniković.

Posebno upozorava na problem Katara, koji je zbog zatvaranja Hormuškog moreuza proglasio višu silu i time doveo u pitanje ispunjavanje dugoročnih ugovora. Europa, podsjeća, već sada značajan dio plina nabavlja upravo iz Katara, pa će u slučaju dubljih poremećaja morati tražiti alternativu u američkom, australskom ili nekom trećem plinu, i to po znatno nepovoljnijim uvjetima. Prema njezinim riječima, problem za Trumpa nije samo politički nego i ekonomski, jer mu ovakav razvoj događaja ne odobravaju ni velike multinacionalne kompanije povezane sa SAD-om. Upravo zato vjeruje da će morati pregovarati s Iranom, osobito nakon što je Teheran jasno pokazao spremnost da uzvratit udarima na energetska infrastrukturu u zemljama Zaljeva.

»Jednostavno, ta odmazda Irana pokazala je Trumpu kako Iran nije tako lako svladan kao što se on nadao da će se završiti sve za jedan dan«, ocjenjuje Putniković.

Hoće li Europa opet posegnuti za ruskim energentima?

Jedno od ključnih pitanja u nastavku krize jest i može li se Europa, usprkos sadašnjoj politici, ponovno okrenuti ruskim energentima. Putniković podsjeća kako službeni politički stav većine članica Europske unije, izuzev Mađarske i Slovačke, i dalje ostaje negativan prema takvoj opciji, ali smatra da bi produljena kriza mogla promijeniti odnos snaga između politike i ekonomije. Posebno se osvrće na položaj Hrvatske, koja prema njezinu mišljenju dosljedno slijedi stav Bruxellesa kada je riječ o ruskoj nafti i transportu preko JANAF-a, čak i u situacijama kada bi ekonomska logika možda upućivala na drukčije rješenje. S druge strane, upozorava da se već dugo iz gospodarstva, osobito njemačkog, čuju poruke kako odustajanje od ruskog plina ima ozbiljne posljedice po konkurentnost industrije i standard građana.

»Kada bi se pitali političari u EU, odluka Europske komisije da se do kraja 2027. godine potpuno prestane s uvozom ruskih energenata bi se i ostvarila. Kada bi se pitali privrednici, ekonomisti, pa i sami građani, oni bi rekli kako ih baš briga čiji je plin, samo da im se omogući rad, život i spriječi urušavanje standarda«, kaže Putniković.

Upravo zato vjeruje da bi, ako kriza potraje i dodatno pojača troškove, moglo prevladati ono što naziva »glasom razuma«, odnosno povratak najpovoljnijim izvorima opskrbe. A to su za Europu, smatra ona, i dalje ruski energenti. Na kraju razgovora Jelica Putniković poručuje kako je rat uvijek najgora opcija, osobito kada prijetnje uključuju uništavanje elektroenergetske infrastrukture i ostavljanje čitavih zemalja bez struje. Ipak, unatoč svemu, ostavlja prostor za optimizam.

»Budući da sam optimist, nadam se kako će biti pameti i da se to neće dogoditi, te da će pregovori uroditi plodom. U suštini, energenata na planetu ima dovoljno, samo treba s njima racionalno gospodariti«, zaključuje Putniković.

Ivan Ušumović

Koncert hrvatskih korizmenih pjesama u Somboru

U crkvi Presvetog Trojstva u Somboru u subotu, 21. ožujka, održan je koncert hrvatskih korizmenih pjesama. Nastupili su KUD *Klek* iz Ogulina i KUD *Sveti Stipan* iz Opuzena. Gosti su izveli korizmene pjesme od Dalmacije do Slavonije.

»Spojili su nas lađari i lađarice HKUD-a *Vladimir Nazor Salašari somborski* koji godinama dolaze na *Maraton lađa* na Neretvi. Imala sam čast prije mjesec dana biti gošća na Velikom bunjevačko-šokačkom prelu, posjetili

smo prekrasnu crkvu Presvetog Trojstva i ja sam predložila župniku da održimo korizmeni koncert. Izveli smo tradicijske napjeve koje je hrvatski narod stvarao i čuvao stoljećima. Pokazali smo svu snagu vjere i raznolikost

lokalne baštine u Hrvata«, kazala je umjetnička voditeljica KUD-a *Klek* i *Sveti Stipan* **Nikolina Luketić Delija**.

»Na našem repertoaru su korizmene, božićne i svjetovne pjesme. Izvodimo tradicionalne pjesme našeg kraja i cijele Hrvatske. Korizmene i božićne pjesme izvodimo u vrijeme blagdana u crkvama, na gostovanjima, nastupali smo i van granica Hrvatske«, kaže članica KUD-a *Klek* **Anita Blašković**.

Članice *Kleka* na nastupu u Somboru nosile su tradicionalnu nošnju koje su nosile žene u vrijeme korizme. Ona je specifična po tome što se nekada u korizmi nosio crni rubac, crna marama, crna pregača.

»Oduševljena sam što smo u ove svete korizmene dane došli među naše Hrvate u Vojvodini. Pjesme koje smo večeras izveli stari su napjevi, prenose se generacijama, ali više ne samo usmeno, jer imamo ih sada sve zapisane. Izričaj je čist, pučki, onako kako su pjevali naši stari. Za nastup smo odabrali nošnju koju su nekada oblačila gospoda u Opuzenu«, kazala je članica udruge *Sveti Stipan* **Kata Maslov**.

Dekan Somborskog dekanata i župnik župe Presvetog Trojstva prečasni **Josip Štefković** kazao je da je koncert održan u pravo vrijeme, na početku pete korizmene nedjelje koja uvodi u samo otajstvo Isusove muke i smrti, što je za kršćane nešto najvrednije.

Z. V.

**KORIZMENI
KONCERT
U STAROJ CRKVI**

29. 3. 2026. | S POČETKOM
U 19 SATI

FRANJEVAČKA CRKVA, SUBOTICA

NASTUPA: MJEŠOVITA PJEVAČKA SKUPINA
IZVOĐAČKOG ANSAMBLA,
HKC „BUNJEVAČKO KOLO“

ORGANIZATOR: POKROVITELJ:

Slamarke na sajmu turizma u Zagrebu

TAVANKUT – U sklopu promocije prekograničnog EU projekta *INNATUS* na ovogodišnjem, međunarodnom sajmu turizma *PLACE2GO* u Zagrebu predstavljeno je i stvaralaštvo u tehnici slame Hrvatica iz Vojvodine. Za to su bile zadužene članice Galerije Prve kolonije naive u tehnici slame iz Tavankuta **Jozefina Skenderović** i **Marija Rukavina Prčić**. Partneri u projektu *INNATUS* (Inicijativa za

naivnu umjetnost i održivi turizam) su Hrvatsko nacionalno vijeće i Općina Ernestinovo. Na sajmu je boravila i projektna menadžerica *INNATUS*-a **Renata Kuruc**.

»Ovo je prvi puta da se slamarke predstavljaju na sajmu turizma u Zagrebu. Prvoga dana predstavili su se naši partneri iz Ernestinova, a mi u subotu i nedjelju. Sajam je bio prilika za nove kontakte, dobile smo pozive za suradnju, posjetitelji i drugi izlagači pokazali su interes za stvaralaštvo u tehnici slame, kao i za posjet našim krajevima«, kaže Rukavina Prčić.

Za Križen – napjevi iz procesije

BEOGRAD – U katedrali Uznesenja Blažene Djevice Marije u Beogradu nedavno je održan koncert *Za Križen* u izvođenju Zbora *Sveta Cecilija* s otoka Hvara pod dirigentskom palicom **Slavka Reljića**. Publika je imala priliku čuti napjeve koji se između Velikog četvrtka i Velikog petka izvode na Hvaru u cjelonočnoj procesiji staroj više od pet stotina godina. Ova liturgijska povorka prolazi između šest otočkih sela, a uvrštena je na UNESCO-ovu listu nematerijalne kulturne baštine čovečanstva.

Tamburaški oproštaj u Vinkovcima

VINKOVCI – Dramski odjel HKC-a *Bunjevačko kolo* iz Subotice gostovao je na 2. Putujućim susretima teATARa u Vinkovcima. Izveli su predstavu *Tamburaški oproštaj* u Gradskom kazalištu *Joza Ivakić*. Za ulogu Sridnjeg Luke u spomenutoj predstavi **Dušan Ivić** dobio je nagradu za

najbolju sporednu mušku ulogu. Nagradu je u njegovo ime primio **Marjan Kiš**, voditelj Dramskog odjela koji je sudjelovao i na okruglom stolu uoči same završnice festivala. Tema je bila »Revitalizacija baštine i aktualizacija suvremenosti u kazališnom amaterizmu«.

Kraljice Bodroga u Kaniži

KANIŽA – Ženska pjevačka skupina *Kraljice Bodroga* sudjelovala je na korizmenom koncertu u Kaniži (Hrvatska) pod nazivom »Poslušajte, braćo mila, gorku muku Gospodina«. Sudjelovalo je šest skupina, a domaćin je bio lokalni KUD *Posavac*.

Uskrsne izložbe u Tavankutu i Subotici

TAVANKUT – HKPD *Matija Gubec* iz Tavankuta priređuje uskrsne izložbe u Tavankutu i Subotici na kojima će svoje radove izložiti članice njihovog slamarskog odjela. Izložba u Tavankutu bit će otvorena večeras (petak, 27. ožujka) u Galeriji Prve kolonije naive u tehnici slame, s početkom u 18 sati. Izložba u Subotici bit će priređena u predvorju Gradske kuće, a otvorenje je u ponedjeljak, 30. ožujka, također u 18 sati.

ZKVH i Hrvatska riječ na novosadskom Sajmu knjiga

Od znanosti do kuhara i romana

Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata i NIU *Hrvatska riječ* iz Subotice predstavili su svoja najnovija izdanja i na ovogodišnjem, Međunarodnom sajmu knjiga u Novom Sadu, koji je održan od 17. do 23. ožujka. Predstavljanje je održano u petak, 20. ožujka, a kako se moglo čuti, sudjelovati na najvećoj knjiškoj manifestaciji u Vojvodini od važnosti je za dvije ustanove ovdašnje hrvatske manjine.

O Hrvatima u Boki

ZKVH je predstavio dvije publikacije vezane za zajednicu banatskih Hrvata: zbornik radova *Hrvati u Boki* koji je uredio prof. dr. sc. **Vladimir Čavrak** te knjigu *Stevan Ilijević: Zapisi Stevana Ilijevića iz Boke* urednika **Ljubiše Večanskog** i **Ivane Olujčić**.

O spomenutim dvama izdanjima govorili su etnolog i vanjski suradnik Zavoda **Dalibor Mergel**, vanjska suradnica Zavoda **Katarina Čeliković** te suradnica za kulturne projekte i programe u ZKVH-u **Senka Davčik**.

Zbornik sa stručno-znanstvenog skupa *Hrvati u Boki*, održanog 2024. godine, okuplja radove četrnaest autora koji tematiziraju povijesne, društvene i kulturne aspekte života Hrvata u Banatu, pridonoseći dokumentiranju i očuvanju identiteta ove danas veoma male zajednice. Knjiga *Zapisi Stevana Ilijevića iz Boke* donosi memoarske zapise **Števice Ilijevića**, koji na lokalnom kajkavskom govoru svjedoče o povijesti, svakodnevicu i običajima bokinskih Hrvata u prvoj polovici 20. stoljeća, čime predstavlja iznimno vrijedan historiografski, lingvistički i etnološki izvor.

ZKVH godinama unatrag koordinira i prati istraživanja Hrvata diljem Vojvodine, a rezultat tih programskih smjernica su i ova dva naslova.

»Rukopis Stevana Ilijevića čekao je na objavu 50 godina, a na veliku radost imamo i zvučni zapis njegova kazivanja. Mislim da su ta knjiga i zbornik radova, kao i

ZKVH je predstavio zbornik radova »Hrvati u Boki« i memoarske »Zapise Stevana Ilijevića iz Boke«, a NIU »Hrvatska riječ« dječju publikaciju »Hrckov kuhar« i roman »Žig« Mirka Kopunovića

knjiga o Hrvatskom groblju u Boki **Lidije Žunac** pokazale kako danas najmalobrojnija regionalna zajednica Hrvata, Hrvati u Banatu, ima veliku povijest. Bogata baština preko knjiga može preživjeti, a tu veoma važnu ulogu imaju lokalni entuzijasti poput Ljubiše Večanskog«, rekla je Čeliković.

Povijest i suvremenost

Kako je istaknuto, ove se godine obilježava 225. obljetnica od doseljavanja Hrvata u Banat. Naime, uslijed preustroja vojnih granica, 1801. skupina Hrvata iz Turopolja i Pokuplja doseljena je na crkvena imanja zagrebačkog kaptola kojima su pripadala i sela Boka, Neuzina, Radojevo (do 1947. godine Klarija), Keča (selo se danas nalazi u Rumunjskoj). Ti su Hrvati pripadali sitnim plemićima – predijalcima, a u govornom smislu skupini kajkavaca. Danas je Hrvata u Boki tek nekoliko desetina.

»Teme iz povijesti, geografije, gospodarskog razvoja, sociologije, etnologije, književnosti, onomastike, jezika i drugih znanstvenih i stručnih područja pridonose interdisciplinarnosti zbornika *Hrvati u Boki* i sagledavanju jedne šire slike o doseljavanju Hrvata na te prostore i njihovo

vom životu tamo do današnjeg dana. Ti radovi doprinose razumijevanju povijesnih i suvremenih procesa koji se prate na uzorke te specifične narodnosne skupine Hrvata u Boki«, kazao je Mergel.

Predstavljanju je nazočila i praunuka Stevana Ilijevića **Ana Pilipović**.

»Pradjed Steva bio je jako zanimljiva ličnost, izuzetno širokih shvaćanja i interesiranja za ono vrijeme. Osobito mi je za slušanje bio zanimljiv njegov govor«, rekla je ona.

Kuhar za djecu

NIU *Hrvatska riječ* predstavila je *Hrckov kuhar* autorice **Bernadice Ivanković** i roman *Žig Mirka Kopunovića*.

Hrckov kuhar kolekcija je 115 dječjih recepata objavljenih tijekom više od desetljeća u istoimenoj rubrici časopisa za djecu *Hrcko*.

»Bernadica Ivanković zvana **Beca** svakog mjeseca posjećuje neko dijete koje onda na licu mjesta pravi svoje jelo, otkrivajući sastojke i način pripreme, a sve se to dokumentira tekstovima i fotografijama. Objavom ove knjige, recepti su sada takoreći sačuvani za sva vremena«, rekla je članica Nakladničkog vijeća NIU *Hrvatska riječ* **Ana Gaković**.

Urednica knjige je **Željka Vukov**, koja je ujedno i urednica časopisa *Hrcko*.

»Kad smo pripremali ovu knjigu, vidjeli smo da je naša prva *Hrckova* kuharica sada na četvrtoj godini studija u Zagrebu. Tako da je ova knjiga ujedno i spomenar odrastanja djece koja su se školovala na hrvatskom jeziku. Sudjelovanje u *Hrckovom kuharu* sigurno im je draga uspomena na djetinjstvo. A u to kuhanje su često bili uključeni i drugi članovi obitelji«, rekla je Vukov.

Romansirana memoarska proza

Žig Mirka Kopunovića je »romansirana memoarska proza« u kojoj se prepliću faktografsko i fikcija. U pitanju je slojevito djelo koje se čita kao hommage sudbini pojedinca, intimna obiteljska kronika te povijesno i identitetsko svjedočanstvo. Autor je knjigu posvetio upravo svojem pokojnom prijatelju i kolegi po peru **Vojislavu Sekelju** koji je i glavni lik ove proze. Sekelj je dugo vremena bio i glavni urednik subotičkog dvotjednika *Žig* (izlazio od

1994. do 2001.), a događanja u uredništvu i oko njega, uz citate tekstova, čine središnji dio romana.

Jedan od likova u knjizi je i **Zlatko Romić**, poznati subotički novinar koji je bio pokretač, novinar, pa i zamjenik urednika spomenutog *Žiga*.

»*Žig* je nastao kao odgovor na posvemašnje bujanje prvo nacionalizma, a poslije i šovinizma na prostorima bivše Jugoslavije. Također, i kao odgovor na neslaganje s uređivačkom politikom *Glasa ravnice*, tj. tadašnjeg predsjednika DSHV-a **Bele Tonkovića**. O početka do kraja *Žig* je zastupao ideju građanske Subotice u kojoj prostora ima svatko tko slobodno misli. U 111 brojeva, koliko je objavljeno, imali smo tekstove koji su ostavili traga u povijesti novinarstva u gradu, poput intervjua sa

suprugom tadašnjeg predsjednika države **Mirom Marković**, poznatim sportskim novinarom **Draganom Nikitovićem**, **Đorđem Balaševićem**, ali i, primjerice, bečarom bač **Ivanom Lešom**, koji je jednako vremena bio u zatvoru koliko na slobodi, kao i izuzetno hrabrog pisma koje je Sekelj uputio svojem imenjaku **Vojislavu Šešelju**«, kazao je Romić.

Po riječima autora, osim o turbulentnim 90-im godinama, roman *Žig* govori i o drugim »žigovima« koje nosimo u sebi.

»*Žig* je priča o novinarskoj hrabrosti i pobuni protiv tadašnjeg režima, o smutnim vremenima kad smo bježali od novačenja, kad smo se bojali opasnih ljudi, kada su nam prijetili izgonom iz mjesta u kojima smo živjeli. U *Žigu* se pisalo smjelo i otvoreno prema moćnim ljudima, a bilo je kritike i prema ljudima u hrvatskoj zajednici. Pišući roman, pazio sam da sačuvam ljude kakvi jesu, jer nije lako spominjati ih pravim imenom i pisati o njima, otkrivati neke anegdote«, kazao je Kopunović.

Predstavljanje je održano na štandu Pokrajinskog tajništva za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice, koje je ujedno bilo i organizator ovoga programa.

H. R.

Treća zbirka kratkih priča

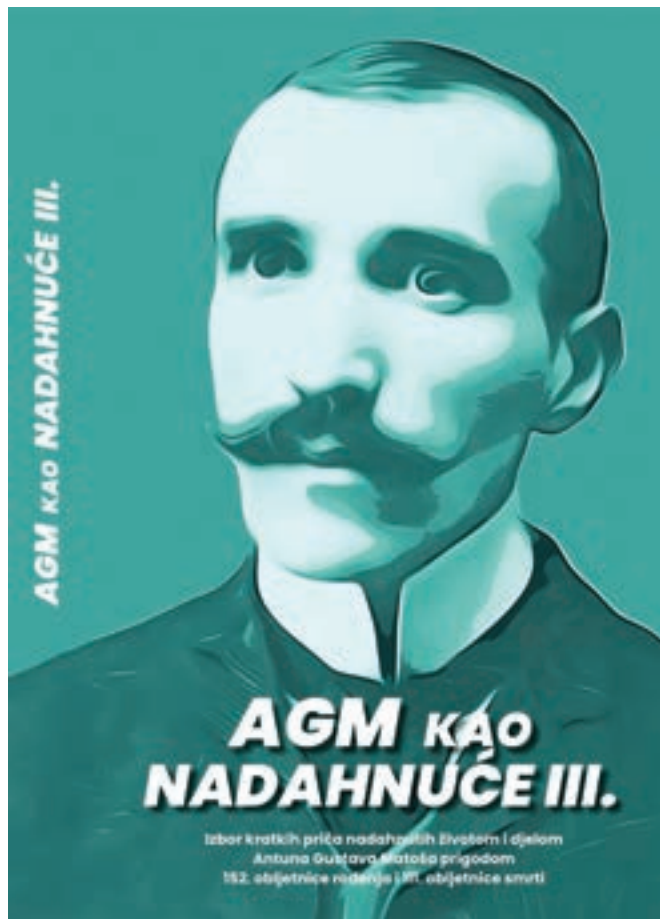
Matoš kao nadahnuće

Unakladi Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata, Subotica, Društva hrvatskih književnika – Ogranka slavonsko-baranjsko-srijemskog, Osijek i Općine Tovarnik nedavno je objavljena knjiga *AGM kao nadahnuće III.* – Izbor kratkih priča nadahnutih životom i djelom A. G. Matoša. Ovo izdanje predstavlja izbor kratkih priča nadahnutih životom i djelom **Antuna Gustava Matoša** prigodom 152. obljetnice rođenja i 111. obljetnice smrti. Pogovor je napisala **Vlasta Markasović** dok je izdanje uredio **Mirko Ćurić**.

Povjerenstvo za odabir Nagrade za najbolju kratku priču nadahnutu životom i djelom A. G. Matoša u 2025. godini činili su **Zvonimir Stjepanović**, **Klara Dulić Ševčić** i **Paula Rem**. Najboljom je proglašena kratka priča **Božice Brkan** *Selfie s Matošem*, drugo mjesto pripalo je **Tomislavu Šovagoviću** za priču *Ljubomora*, dok je treće mjesto zauzeo **Mario Surjak** s pričom *Štand domovine godine 202**. Povjerenstvo je odlučilo dodijeliti i posebne nagrade mladim autorima. Mladi autori koji su dobili posebne nagrade povjerenstva su **Sara Sivić** s pričom *Umišljaji*, **Dora Beljo**, autorica kratke priče *Kosa s raskršća*, te **Martina Vlahov**, koja je napisala kratku priču *Nesuđen cvijet*.

Kako u pogovoru ističe Vlasta Markasović, Matoš je na autore utjecao proznim tekstovima ali i stilom pisanja.

»Dominiraju novele (*Miš*, *Cvijet sa raskršća*, *Sjena*, *Lijepa Jelena*), ali se pojavljuju referiranja i na poetska kantska mjesta, kao što su *Utjeha kose* ili *Djevojčici mjesto igračke*. Bogatstvo i šarolikost Matoševne književne, ponajprije pripovjedačke matrice rezultiralo je vrlo dinamičnim suvremenim tekstovima. Oni odražavaju neiscrpnost kvalitetne književne baštine i estetskih paradigmi, koje nudi stvaralaštvo Antuna Gustava Matoša. Zaključiti je da su

autori odabranih priča ostvarili dijalog s Matoševim idejama, porukama, umjetničkim izričajem i pokazali kako je njegov genij uvijek aktualan i nezamjenjiv«, napisala je ona.

Knjiga je tiskana uz potporu Vukovarsko-srijemske županije i Općine Tovarnik.

H. R.

Gradska uprava Subotica, Trg slobode 1, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu okoliša, temeljem članaka 14. i 39. Zakona o procjeni utjecaja na okoliš (*Sl. glasnik RS*, br. 94/24), u svojstvu nadležnog tijela:

OBAVJEŠTAVA JAVNOST O PODNIJETOM ZAHTJEVU ZA ODLUČIVANJE O POTREBI PROCJENE UTJECAJA PROJEKTA NA OKOLIŠ

Podnositelj zahtjeva »SunCarlito Alpha« d.o.o. Subotica, Strossmayerova br. 6, 24000 Subotica, podnio je dana 18. 3. 2026. godine, pod brojem 001372554-2026-09693-004-081-380-001, zahtjev za odlučivanje o potrebi procjene utjecaja na okoliš projekta: »Izgradnja solarnog parka 'SunCarlito Alpha' na zemlji«, na katastarskim parcelama br. 36055/3, 36056/1 i 36057/1 K. O. Donji grad, Subotica (46.03572°, 19.68161°).

Javnost može izvršiti uvid u podatke, obavijesti i dokumentaciju nositelja projekta i dostaviti mišljenje na podnijeti zahtjev u roku od 15 dana od dana oglašavanja. Uvid se može izvršiti u prostorijama nadležnog tijela u Gradskoj kući u Subotici, soba 130, svakog radnog dana od 10 do 14 sati, kao i elektronički na internetskoj veb prezentaciji Grada Subotice, na adresi www.subotica.ls.gov.rs/cat_doc/zastita-zivotne-sredine. Mišljenja se mogu dostaviti na adresu nadležnog tijela ili elektroničkom poštom na adresu zivotnasredina@subotica.ls.gov.rs.

U postupku odlučivanja tijelo može donijeti odluku da je za predmetni projekt potrebna izrada studije o procjeni utjecaja na okoliš i odrediti njen opseg i sadržaj ili odluku da za predmetni projekt nije potrebna izrada studije o procjeni utjecaja na okoliš i odrediti mjere sprječavanja, smanjenja ili otklanjanja negativnih utjecaja ili druge minimalne uvjete zaštite okoliša.

Retrospektivna izložba Josipe Križanović u Senti

25 godina na platnu

U prostoru Male sinagoge u Senti 19. ožujka otvorena je retrospektivna izložba **Josipe Križanović** pod nazivom *Panon i ja*. Izložba je priređena u povodu 25 godina slikarskoga rada ove subotičke autorice i prikazuje njezin dosadašnji opus. Kroz 45 slika (ulja na platnu) Križanović se predstavila kao slikarica koja je istraživala u području različitih likovnih tradicija – realizma, impresionizma i nadrealizma, nerijetko i kombinirajući elemente tih stilova. I motivska paleta joj je raznovrsna: od prirode i pejzaža preko arhitekture do povijesnih ličnosti.

Nakon prve faze, koja je trajala do 2011. godine, okupirana je mahom panonskim temama i motivima. Važna joj je i simbolika, te na njezinim platnima možete sresti drvo kao simbol postojanosti ili ribu kao simbol kršćanske vjere. Također, valja spomenuti i geometrijske oblike koji su važan dio njezinih kompozicija.

Kao prostor za kulturne programe, Mala sinagoga u Senti, renovirana 2023., pripada Kulturno-obrazovnom centru *Lajos Turzó* te je izložbu *Panon i ja* otvorio ravnatelj KOC-a **Atila Perpauer**.

U katalogu izložbe (na mađarskom i srpskom jeziku) zastupljeni su tekstovi **Györgya Borosa**, **Ante Rudinskog**, **Dragutina Handanovića** i **Radeta Milosavljevića**. U sklopu otvorenja nastupio je i pjevač **Marko Križanović**.

Izložba *Panon i ja* otvorena je do 24. travnja, a tijekom njezina trajanja bit će organizirana i radionica za učenike likovnog smjera senčanske gimnazije.

D. B. P.

In memoriam: Aleksandar Skenderović (1939. – 2026.)

U nedjelju, 22. ožujka, u Zagrebu, u 87. godini života, preminuo je pravnik i diplomat Aleksandar Skenderović.

Rođen je 1939. godine u Tavankutu. Diplomirao je filozofiju i teologiju na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Zagrebu, pravo na Pravnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu te međunarodno javno i privatno pravo na Diplomatskoj akademiji Ministarstva vanjskih poslova Republike Hrvatske. Radio je u Zavodu za zaštitu autorskih prava, kasnije u pravnoj službi poduzeća *Informator* u Zagrebu, a od polovice 1990-ih u Ministarstvu vanjskih poslova Hrvatske.

Kao djelatnik Ministarstva, u razdoblju od 1991. do 2000. godine pomagao je Hrvate u Srbiji. Taj se njegov rad ogledao u pomoći studentima, pomoći izbjeglim i

prognanim Hrvatima iz Vojvodine, rekonstrukciji izgubljene partiture *Dužijanca* dr. Josipa Andrića, okupljanju i organiziranju Hrvata u SR Jugoslaviji, aktivnom radu na uspostavljanju konzularnih dana u Subotici i političkom i kulturnom povezivanju Hrvata iz Bačke s Hrvatima iz Srijema. Za društveni doprinos hrvatskoj zajednici u Srbiji, Hrvatsko nacionalno vijeće mu je 2020. dodijelilo priznanje *Ban Josip Jelačić*.

Korizmena pobožnost

Križni put mladih Srijemske biskupije

Mladi vjernici Srijemske biskupije u pratnji svojih župnika okupili su se 21. ožujka u Biskupijskom svetištu Gospe Tekijske. Pobožnost je započela u crkvi uvodnom molitvom. Potom su svi krenuli od postaje do postaje u dvorištu tekijskog svetišta. Križ do prve postaje ponio je srijemski biskup mons. **Fabijan Svalina**, a mladima se u pobožnosti pridružio i srijemski biskup u miru mons. **Đuro Gašparović**. Sudionici su se izmjenjivali noseći križ i čitajući razmatranja te su tako aktivno sudjelovali u ovoj korizmenoj pobožnosti. Pobožnost križnoga puta predvodio je župnik župe Uskrsnuća Isusova iz Subotice preč. **Vinko Cvijin**.

Nakon pobožnosti uslijedilo je misno slavlje, koje je predvodio srijemski biskup mons. Svalina u zajedništvu

nikada nije govorio kao On, pa kako da uhvate takvog čovjeka. Preč. Cvijin tako je naglasio ono što je važno, o čemu se slabo govori, a to je autentičnost. Kazao je kako je svatko različit, neponovljiv.

»Kada promatramo Isusa Krista u svojim životima, bez obzira odakle smo, što vidimo? Što čujemo? Je li to neka njegova priča? Je li ovo neka super subota, gdje se družimo na Tekijama? Što to Isus čini, što Njegova Riječ čini u našem životu? Čuo sam divne riječi kako vi mladi mijenjate svijet. Fascinantno je da smo svojim rođenjem mi već svijet promijenili. Jer prije, primjerice moga rođenja ovakav čovjek nikad nije postojao... Ja sam originalan. Ja sam svojim prisustvom svijet već promijenio. Zamislite što sve možete vi učiniti u ovome svijetu, koji ste već

sa svećenicima biskupije koji su dopratili svoje mlade vjernike. Biskup se u uvodu obratio mladima:

»Možda smo u postajama Križnoga puta prepoznali svoje križeve, svoje borbe, svoje padove, nesigurnosti, strahove, pitanja o budućnosti. Danas ih donosimo na ovaj oltar, ne skrivamo ih, nego ih predajemo Kristu, koji jedini daje smisao svakom ljudskom križu. I ovo sada je trenutak susreta, ne s nekim dalekim Bogom, nego s Bogom koji je prošao naš put, koji nas u konačnici razumije, koji ljubi i koji nas podiže. I neka ova sveta misa bude za svakoga od nas novo iskustvo njegove blizine i snage da i mi, kao vjernici, možemo hrabro nositi svoj životni put«.

Propovijedao je preč. Cvijin koji je govorio o predrasudama s kojima se i Isus susreo, o čemu je bilo i naviješteno Evanđelje. Židovi nisu prihvatili Isusa kao Mesiju jer dolazi iz Galileje. Problem je bio što zapravo nisu čuli i razumjeli ono što je on govorio. Isusovu poruku jedino su čuli stražari, koji su imali zadatak uhvatiti ga. Ali nitko

svojim rođenjem promijenili«, kazao je Cvijin, te uputio mlade na čitanje Božje riječi.

»Poruka današnjeg dana je da nam Božje riječi ne budu jedan šum u buci, nego da budu izvor snage u svakodnevnici. Kako je to moguće? Tako što ćeš je otvoriti i čitati. Kako ćeš ti znati što ti Isus govori, ako ne otvoriš Sveto pismo? Ako ne pročitaš, pa jednu rečenicu, dvije, tri... Odakle nam mudrosti za život ako je ne koristimo, a dana nam je.«

Na kraju mise biskup se zahvalio svećenicima i mladima koji su sudjelovali na pobožnosti Križnog puta. Po završetku misnog slavlja uslijedilo je vrijeme za druženje i okrjepu. To je uvijek prilika za sklapanje novih prijateljstava i produbljanje starih, vrijeme za razmjenu iskustava te povezivanje mladih iz različitih krajeva biskupije.

Susret je završio katehezom, koju je održao preč. Cvijin. On je govorio o križevima koje svaki od nas ima, o stvarima koje nas zarobljavaju, kao što su primjerice kritičnost prema sebi i nedostatak ljubavi prema sebi, želja da se svima svidimo i ugodimo, osjetljivost prema tuđem mišljenju i slično. Protumačio je mladima uz mnoštvo primjera iz života i iz Svetog pisma kako surađivati s Kristom i prihvatiti slobodu koju nam svojim križem donosi.

Mladi su se u kasnim popodnevним satima uputili svojim kućama, ispunjeni jednim novim duhovnim iskustvom.

T. U. Srijemske biskupije

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Cvjetnica, Nedjelja muke Gospodnje

U našoj korizmenoj pripravi stigli smo gotovo do kraja, stigli smo do Cvjetnice ili Nedjelje muke Gospodnje. Već u nazivima ove nedjelje vidimo suprotnosti koje su obilježile događaje posljednjih dana Isusova života. Naziv Cvjetnica vezujemo za Isusov dolazak u Jeruzalem, kada ga je narod dočekaao radosno, a mi u spomen na taj dan blagoslivljamo cvijeće i maslinove grančice. Drugi naziv podsjeća da je Isus došao u Jeruzalem kako bi se ispunilo njegovo poslanje, pretrpio muku, umro i na kraju uskrsnuo. Mnogo je simbolike u cijelom ovom danu, koja nas podsjeća na najvažniju istinu naše vjere – Isus Krist je naš Spasitelj, koji je podnio žrtvu na križu.

Radost i ozbiljnost

Isus ulazi u Jeruzalem. Narod se okupio, kliče mu »Hosana!«, mašu palminim granama i prostiru po putu svoje haljine, dočekuju ga kao kralja, ushićeni i radosni. I mi kličemo Gospodinu, donijeli smo cvijeće i različite grančice na blagoslov. Danas već upremo pogled u Uskrs, osjećamo polako to slavljeničko ozračje, radozni smo.

Ipak, Gospodin se ne raduje svoje dolasku u Jeruzalem, jer zna što ga očekuje, zna da će se ovaj narod vrlo brzo predomisliti pod utjecajem glavara svećeničkih i farizeja, te da će jednako ovako tražiti njegovo razapinjanje. I mi već ove nedjelje slušamo Evanđelje o njegovoj mucu, podsjećamo se da prije Uskrse dolaze i Veliki četvrtak i Veliki petak, te ona početna radost vrlo brzo prima oblik ozbiljnosti. Gospodin je trpio, bio je izdan, ponižen, nepravedno optužen, mučen i tretiran kao najgori otpadnik. Ipak, nije se bunio, nije se žalio na nepravdu, nego sve to dopušta, šutke podnosi. A zašto? Jer ljubav sve podnosi, kao što kaže Pavao. Zna da bez svega toga nema uskrsnuća, pa ni spasenja za

posrnulog čovjeka. A toliko ga ljubi da ne može od njega odustati, zato podnosi. Pristaje na sve što mora biti, i na poklike slavljenja i na poruge i udarce, prihvaća dvoiličnost i nedosljednost naroda, pa čak i svojih učenika koji mu okreću leđa u strahu za vlastiti život, ne shvaćajući da im Učitelj donosi vječni život.

Cvjetnica u našem životu

Slika Cvjetnice slika je i našega života u odnosu na Gospodina. Sve je dobro, ide uglavnom po planu, nemamo se na čega žaliti. Zahvaljujemo Gospodinu. Društveno je prihvatljivo pa obdržavamo vjerske propise, odemo na misu, na ispovijed... Ako Gospodin čuje i uslišava naše molitve, slavimo ga kao narod prilikom ulaska u Jeruzalem. No ne znamo što nosi sutrašnji dan, ali Gospodin zna, kao što je znao i kad je dolazio u Jeruzalem.

U životu je malo dobro, pa malo nije. Nastupe teški dani. Čini nam se da Gospodin šuti na naše molitve. Odjednom nismo dobrodošli u društvu ako smo katolici, praktični vjernici. I onda postajemo poput svjetine na Veliki petak, osuđujemo Gospodina, ljutimo se, optužujemo ga za nepravdu, da nas je zaboravio. Poput učenika, zatajimo ga, jer je lakše uklopiti se u okolinu ako nismo njegovi učenici. I tako, od slavljenja kada život ide po planu, do odbacivanja i osude, kada procijenimo da je Gospodin kriv za naše teškoće ili kada nam je tako lakše da se uklopimo u društvo.

Teško je to sebi priznati da smo i mi ti koji ga pribijaju na križ svojim grijesima, ali dok u posljednjem tjednu pred Uskrs razmatramo događaje iz Kristova života, nemojmo se površno zaustavljati na osudama onih koji su sudjelovali u njegovoj osudi i smrti. Zagledajmo se u sebe, priznajmo sebi sve ono kad smo i sami zatajili i odbacili Gospodina. Tako promijenjeni osjetit ćemo pravu radost uskrsnog jutra.

Hrvati Šokci u Mladenovu (I.)

Bukin, nekada »jako šokačko naselje«

Mjesto u kojem su Hrvati katolici živjeli pod Osmanlijama, Bukin je bio pastoralno područje bosanskih franjevaca iz samostana u Baču i u XVII., a i u prvoj polovici XVIII. stoljeća. I za vrijeme nakon doseljavanja Nijemaca, koje se dogodilo 1749., Bukin se vodi kao »najjužnije šokačko naselje u Bačkoj«, a u mađarskoj statistici čak kao »jako šokačko naselje« (1900.)

Danas je Mladenovo (do 1945. godine Bukin na hrvatskom i njemačkom jeziku) relativno veliko, planskom i geometrijski preciznom gradnjom obilježeno mjesto u jugozapadnoj Bačkoj, koje nepogrešivo nosi pečat njegovih nekadašnjih stanovnika, podunavskih Nijemaca. No, naselje na području Bukina je starije i nalazilo se južnije od sadašnje pozicije sela. Slavenski korijen nekadašnjeg imena ovog naselja, koje se i dalje koristi, dosta govori i o stanovništvu koje je u njemu živjelo, a ono je do doseljavanja Nijemaca u najvećoj mjeri bilo katoličko-slavensko, slavensko-hrvatsko, o čemu govore, makar skromno, nekoliko hrvatski, srpski i njemački izvori.

Naseljavanja i preseljavanja

Rekonstrukcije geografskog položaja starog Bukina govore o tome da je po dokumentima iz arhiva Kalačko-bačke nadbiskupije u vrijeme prije najezde Tatara, 1241., na Camsbergu, uzvišici na kojoj je od 1760. do 1964. stajala kapela sv. Petra i Pavla, bio benediktinski samostan, sagrađen na razvalinama utvrđenja koje je na ovom uzvišenju bilo znatno ranije. Kapela, čiji su ostaci temelja pokriveni zemljom vidljivi i dalje na južnoj periferiji sela, najdulje je živio katolički sakralni spomenik toga vremena. Za godinu 1332. potvrđeno je da je Bukin imao župu, te da je crkva s tvrđave koju je obitelj **Buki** napravila na bivšem samostanskom imanju bila prva bukinska crkva posvećena sv. Ivanu Krstitelju. Na kapeli sv. Petra i Pavla ta obitelj napravila je svoj zamak.

Turskim osvajanjima nakon Mohačke bitke, 1526., stari Bukin je gotovo uništen, crkva je srušena, ali ostalo je

nešto ljudi – taj su prostor pastorizirali bosanski franjevci. Zahvaljujući tome i čuvenom krizmanju Šokaca 1649. od strane beogradskog biskupa **Marina Ibrišimovića**, slavonskog franjevca, dosta se može zaključiti. Punoljetnih 428 osoba daju zaključiti o brojnosti šokačkog starosjedi-

laštva. U blizini Bukina nalazilo se još jedno šokačko naselje, danas nepostojeće seoce Lovrenac, od kojega se toponim za nekadašnju mrtvaju Dunava, međutim, ostao i koristi se i dalje. To se selo 1720. godine raselilo pa je jedan dio njegovih stanovnika prešao u Bukin. Činilo se da stari Bukin nakon 1699., kada se razaznaje na obali Dunava, postaje stabilno naselje. Možemo ga zamisliti kao niz prizemnih kuća s krovovima od vegetacije i dimnjacima koji se vide iz daljine, uz crkvu Ivana Krstitelja, nad kojom patronat preuzima Financijska uprava Ugar-

skog kraljevstva, 28 m dugačku i 9 metara široku i kapelu sv. Petra i Pavla napravljenu od ruševina benediktinskog samostana 1760. godine. Ipak, koncem XVIII. stoljeća učestale poplave Dunava postupno su urušile stari Bukin. Crkva je srušena 1808. Preseljenje na novu lokaciju, na kojoj se i danas nalazi, uslijedilo je od 1810. do 1812. godine. Na sadašnjoj lokaciji napravljeno je 312 kuća od nabijače i nepečene opeke, da bi sto godina kasnije broj kuća bio 772.

Dokazi šokaštva

Mjesto u kojem su Hrvati katolici živjeli pod Osmanlijama, Bukin je bio pastoralno područje bosanskih franjevacu iz samostana u Baču i u XVII., a i u prvoj polovici XVIII. stoljeća. Od 1722. do 1736. Bukinska katolička zajednica je filijala Bačkog Novog Sela, a te je godine u selu ustanovljena župa. Ona je počela samostalno djelovati tek za nadbiskupa **Franje Klobušickoga**, 1751., od kada se vode matice i djeluje prvi svjetovni svećenik **Juraj Čajković**. Njemačka monografija Bukina navodi da se »od 1649. zna da se propovijedalo na šokačkom jeziku, koji se naizmjenično koristio i dulje vrijeme nakon doseljenja Nijemaca«, vezujući proizvoljno time početak etabliranja šokaštva u Bukinu za Ibrišimovićevo krizma-

nje. »U međuvremenu su naši šokački sugrađani usvojili njemački jezik, tako da se danas (1912.) bogoslužje na šokačkom jeziku sve više ograničuje na čitanje evanđelja nedjeljom i blagdanima«. Službeno se Kalačko-bačke crkvene strukture o jeziku bogoslužja u župi izjašnjavaju tek za XIX. stoljeće, da je on njemački (1822.), odnosno njemački i hrvatski (1856.).

I za vrijeme nakon doseljavanja Nijemaca, koje se dogodilo 1749., Bukin se vodi kao »najjužnije šokačko naselje u Bačkoj«, a u mađarskoj statistici čak kao »jako

šokačko naselje« (1900.), premda je Šokaca bilo mnogo manje u omjeru sa svim ostalim mjestima u kojima su živjeli u južnoj Ugarskoj. Upravo te godine, od 3.332 stanovnika, Nijemaca je bilo 87,7%, a Šokaca 212 (6,8%). Trend opadanja, a asimilacija je napredovala brzo, nastavio se u XX. stoljeću. Primjerice, od 868 domova 1921. godine, 15 ih je bilo šokačkih, i na toj razini se brojnost održavala sve do Drugog svjetskog rata. **Barbara Molnar**, svjedokinja predratnog i ratnog vremena, primjerice, navodi da je »prije izbijanje rata, u Bukinu živjelo od 3.700 do 3.900 stanovnika. Većinski živalj, 90 posto bili su Nijemci, a pet posto stanovništva činili su Mađari. U istom procentu, kao Mađara, bilo je Hrvata«, kazala je Molnar u izjavi za lokalne medije 2020. godine. Godine 1944. gotovo svi Nijemci su protjerani, a u selo novoga imena – Mladenovo – naselili su se uglavnom Srbi iz bosanske Krajine. Brojnost Hrvata je u poslijeratnom vremenu iznosila od 2,63% 1961. do 19 osoba (0,9%) 2022. godine. Među njima ima i onih koji su u poslijeratnim godinama doselili u ovo selo.

Sakralni objekti

Osim kapele sv. Petra i Pavla, vjerojatno najstarije katoličke bogomolje u Vojvodini nestale u kampanji rušenja istih nakon rata, bukinski Švabe i Šokci te Mađari, su u istom vremenu ostali bez još jedne. Na starom groblju (srušenom i preoranom) **Katharina Kilbert** dala je podići 1879. obiteljsku kapelu posvećenu Isusu u grobu. Ovo mjesto na ušću Mostonge u Dunav još uvijek, pak, krase župna crkva sv. Ivana Krstitelja u središtu sela posvećena 1812. godine. Neposredno prije Drugog svjetskog rata sagrađen je oltarski dio, a od ranijeg objekta ostao je ulazni portal sa zvonikom (39 m) koji je kolonadom povezan s izgrađenim dijelom jer je središnji dio izgorio. Crkva se bogoslužno ne koristi već najmanje tridesetak godina, kada je župnik bio **Lazar Ivan Krmptić**. Mladenovo spada u »pasivne župe« u kojima se obavljaju uglavnom samo sahrane. Tijekom posljednjeg rata križ na kupoli crkve je gađan i pogođen, a destrukciji nisu izbjegla ni vrata sakristije koja leže srušena (!). Pokraj ulaza nalazi se ploča na kojoj je navedeno: »Naša crkva, sagrađena pod zaštitom Ivana Krstitelja, obnovljena je 1934. i 1985. godine donacijama obitelji Bukinaca, a naručili su je župnici Krmptić i Wildinger, kao i Udruga *Bukinska baština* iz Münchena«. Život ubijene crkve nastavljen je i nakon devastacije. Dokumenti su sačuvani u Apatinu, bočni oltar u svetištu u Doroslovu, ispovjedaonice i Kristov grob su u Plavni, a zvono, primjerice u Tornjošu. Trajna konzervacija napuštene zgrade i dalje, ipak, ostaje izazov.

Marko Tucakov

Izvori: Josef Winkler: Die Geschichte der Gemeinder Dunabökeny, verfasst von Josef Winkler (1912.); Risto Jeremić: Bukin (jedno šokačko naselje u bačkom Podunavlju). Glasnik geografskog društva.

Hrvatska riječ, broj 60, 27. ožujka 2004.

Kosovski vremeplov

Krv je ponovno potekla Kosovom i samo za nekoliko sati televizijskog izbezumljivanja vraćeni smo, kao vremeplovom, pet godina unazad. Gotovo u dan, tragično je, dakle, obilježena peta godišnjica onoga što se u ovoj zemlji jednostavno naziva – bombardiranje.

Posljednja zbivanja na Kosovu označila su kraj svih onih koji su prethodnih godina involvirani u tamošnji sukob. Prije svega, to je poraz međunarodne politike, koja nije uspjela zaštititi poredak, zasnovan na općoj sigurnosti i multietničnosti zajednica na teritoriju koji joj je povjeren, a zbog čega i jest svojevremeno pokrenula najveću vojnu operaciju u Europi nakon Drugoga svjetskog rata. Dalje, to je poraz albanskog političkog vodstva na Kosovu, koje se pokazalo nesposobnim urediti prostor koji želi proglasiti državom. Oni koji nisu u stanju kontrolirati svoje mase, koji prešutno podržavaju ili nedovoljno osuđuju teror i etničko čišćenje manjine, gube moralno pravo na ono u što vjeruju da im je obećano kao dar – državu.

(Z. P.)

Poslije 40 godina priznata katolička gimnazija u SCG

Biskupska klasična gimnazija s domom učenika (sjemeništem) »Paulinum« u Subotici utemeljena je školske 1962./1963. godine. To je jedina katolička škola i kolegij na teritoriju Republike Srbije i Crne Gore. Poslije više od četrdeset godina njezina postojanja država ju je i formalno priznala za gimnaziju općeg tipa i to rješenjem pokrajinskog Tajništva za obrazovanje i kulturu. Mons. Josip Mioč je već dvadeset godina direktor gimnazije i dvanaest godina rektor internata u koji su dolazili mladi momci iz cijele zemlje. »Gimnazija i sjemenište 'Paulinum' od 1962./63. djeluju neprekidno. U početku postojanja, kao u svim onodobnim socijalističkim zemljama, škola nije bila priznata, već je u Statutu stajalo da se može priznati i izjednačiti ako njezin plan i program rada odgovora jednoj državnoj gimnaziji. To znači da su mogli našim maturantima priznati ili ne priznati školu, a sve je ovisilo od dekana fakulteta gdje je mladić želio nastaviti studij. No, mogu kazati da su gotovo svi koji su ovdje maturirali, bili primljeni na razne fakultete gdje su išli, ali pravili su im i razne poteškoće. To je bila jedna degradacija naših učenika koji su došli u našu gimnaziju s namjerom da postanu svećenici ili upišu filozofiju, ali ipak se dogodilo kao i u svakom društvu, da su promijenili mišljenje

i odlučili se za neki drugi poziv i fakultet. Škola tada nije imala državno priznanje«, kaže direktor Biskupske klasične gimnazije mons. Josip Mioč.

(D. D.)

Manjine otvaraju mnoga vrata

Intervju: Mr. Davor Vidiš

Srbija i Hrvatska polako zatvaraju otvorena pitanja iz prošlosti* Najvažnije da incidenata više nema* Hrvati u Srbiji u sve boljem položaju* Možete očekivati veću pomoć matične države* Hrvati u Vojvodini dobro institucionalizirani

HR: Vlada Republike Hrvatske prošle je godine primijenila nov oblik pomoći Hrvatima izvan Hrvatske. Raspisan je javni natječaj i sredstva su podijeljena za konkretne projekte. Hoće li se i ove godine projekti hrvatske zajednice u SCG pomagati na isti način?

Ova procedura je uvedena zbog želje da sredstva budu transparentno dodijeljena onima kojima najviše trebaju, a i kako se kasnije ne bi postavljala suvišna pitanja. Ovaj način je dobar, a važno je i da vi sami uvidite da nam je interes da sredstva dođu u prave ruke. To i korisnike sredstava motivira da se angažiraju za prave projekte koji će donijeti rezultat u očuvanju kulture, identiteta i jezika hrvatske manjine.

Sjednica Skupštine AP Vojvodine

Osuda terora i naknadnih ekscesa

Skupština Vojvodine jednoglasno je u sponedjeljak 22. ožujka osudila nasilje i teror nad srpskim i drugim nealbanskim stanovništvom na Kosovu, kao i uništavanje kulturno-povijesnih spomenika i pravoslavnih objekata. Istovremeno, osuđeni su i ekscesi tijekom prosvjeda građana Vojvodine kojima se izražavalo nezadovoljstvo tragičnim događajima na Kosovu.

Na sjednici vojvodanske skupštine hitno sazvanoj povodom prošlotjednih zbivanja na Kosovu, prihvaćena je ocjena da je eskalacija sukoba na Kosovu dostigla »kritičnu razinu« i da prijeti ugrožavanjem sigurnosti cijele Republike Srbije, regije, a i šire. Zaključeno je također da je političko-sigurnosna situacija u Vojvodini sta-

bilna, ali da je neophodno stalno procjenjivati sigurnosnu situaciju, naročito sa stanovišta fizičke ugroženosti objekata na cijelom teritoriju Pokrajine.

»Skupština ukazuje na to da se prosvjedi građana Vojvodine kojima se izražava nezadovoljstvo zbog albanskog terora na Kosovu, ne smiju manifestirati agresivnim ponašanjem na javnim mjestima, a naročito ne fizičkim napadima i uništavanjem imovine Albanaca i drugog nesrpskog stanovništva«, navodi se u jednodušno prihvaćenim zaključcima koje je Skupština dostavio Odbor za sigurnost.

Predsjednik vojvodanske skupštine Nenad Čanak ocijenio je kako je tijekom rasprave pokazan »iznenađujuće visok stupanj« suglasnosti svih zastupničkih grupa u stavu da se u Vojvodini mora očuvati pravna i imovinska sigurnost svakog građanina bez obzira na njegovu nacionalnu pripadnost.

Hrvatska prosvjedovala zbog kamenovanja Veleposlanstva

Hrvatsko ministarstvo vanjskih poslova u četvrtak je uložilo oštar prosvjed Veleposlanstvu SCG u Zagrebu zbog kamenovanja Hrvatskog veleposlanstva u Beogradu 17. ožujka. Veleposlanik SCG Milan Simurdić odgovorio je da se radi o »krajinje sporadičnom incidentu koji se više neće ponoviti«, prenosi Hina. U priopćenju Ministarstva se još navodi da su svi službenici Veleposlanstva u Beogradu evakuirani, te da nitko od njih nije povrijeđen.

Program prekogranične suradnje

Digitalizacija zavičajne građe

Katoličko društvo *Ivan Antunović* pokrenulo je u ožujku 2025. godine na internetu digitalnu knjižnicu zavičajne tematike. U prvoj fazi digitalizirano je 30.000 stranica. U drugoj fazi, u sklopu Programa prekogranične suradnje između Hrvatske i Srbije za 2025. godinu, digitalizirano je dodatnih 40.000 stranica. U tih početnih 70.000 stranica ima: 348 knjiga, tri naslova novina (ukupno 331 broj), jedan naslov časopisa (ukupno 463 sveska) te šest rukopisa. Sva je građa stručno katalogizirana, a obrađeno je i istaknuto 1.777 autora tekstova, 332 urednika, 100 ilustratora, 66 fotografa, 32 prevoditelja itd. Sva građa potpuno je tekstualno pretraživa i besplatno dostupna svima zainteresiranima. Za godinu dana zabilježeno je više od 32.000 čitatelja koji su otvarali i čitali naše digitalizirane knjige. Prema povratnim informacijama, ovom se knjižnicom služe jezikoslovci, povjesničari, etnolozi, novinari i drugi iz Srbije, Hrvatske i Mađarske. Budući da i dalje radimo na proširenju fonda, za očekivati je da značaj naše digitalne knjižnice, koju smo nazvali *Bachiensiana* jer sadrži građu vezanu za teritorij Bačke, u narednom periodu višestruko poraste.

Za ovu fazu projekta, digitalizaciju 40.000 stranica, putem Programa prekogranične suradnje između Hrvatske i Srbije za 2025. godinu, odobreno nam je 5.440 eura. U realizaciju je uloženo 6.800 eura. Razliku od 1.360 eura osigurali smo iz vlastitih sredstava Katoličkog društva *Ivan Antunović*.

Ovaj projekt na najizvršnji način prezentira bačke Hrvate kao jedan kulturni i pisanoj riječi sklon narod, koji je uvijek pratio suvremene trendove i dostignuća. Povijesna događanja često su ga potiskivala i zanemarivala, a u po-

sljednje vrijeme ekonomske neprilike ograničavale. Ovakvi projekti, i podrška iz matične nam zemlje Hrvatske, veliko su ohrabrenje i poticaj.

Realizacijom ovog projekta pridonijelo se jačanju prekogranične suradnje između Hrvatske i Srbije, ostvarivanju zajedničkih ciljeva, boljoj vidljivosti i međunarodnoj konkurentnosti. Formirana digitalna knjižnica po najvišim standardima današnjice svrstala je malu zajednicu bačkih Hrvata uz bok najrazvijenijim europskim narodima u pogledu prikupljanja, prezentiranja i čuvanja pisane baštine. Značaj projekta ogleda se i u tome što građu koju smo digitalizirali ne posjeduje niti jedna knjižnica na svijetu. Ono što je raspršeno i teško dostupno prikupljamo, kompletiramo i činimo dostupnim veoma širokom krugu korisnika, svima koji imaju pristup internetu. Na taj način ovaj projekt dobiva globalni značaj. On nije značajan samo za partnere u ovom projektu već i za cjelokupnu hrvatsku zajednicu u Srbiji, za sve institucije, udruge i pojedince, a također i za Hrvate diljem svijeta i sve one koji nas žele bolje upoznati.

Sudionici projekta, naziva »PROTOK 2025 – Pisana Riječ Ostavlja Tragove Običaja i Kulture«, bili su Miholjački poduzetnički centar LRA d.o.o. iz Donjeg Miholjca i Katoličko društvo *Ivan Antunović* iz Subotice.

Knjižnica je dostupna na stranici <https://library.foi.hr/lib/index.php?i=1&H=bachiensiana&E=E9999ZBI-BACHIENSIANA>, a najlakše joj je pristupiti preko mrežne stranice Katoličkog društva *Ivan Antunović* <https://kdias.org/>

Josip Štefković

Promocija *Hrckovog kuhara*

Too
Tóth optika

DR. TÓTH

551-045

Subotica, kod glavne pošte.

Hrvatska obitelj iz Zagreba koja živi u Segedinu (Mađarska) traži ženu za čuvanje osmomjesečnog djeteta i pripomoć u kućanstvu na duže razdoblje. Plaćanje 800 eura. Stan i hrana osigurani, slobodni dani i ostalo po dogovoru. Kontakt telefon: Mirko, 0036-30-288-93-33.

Izdajem višenamjenski poslovni prostor u BiH, RS Srpska, Istočno Sarajevo u centralnoj gradskoj »A« zoni na šetnici Dr. M. Lazića, veličine 100 m² + 35m², idealan za predstavništvo kompanija, organizacija ureda ili automatskih kazina iz Srbije, Hrvatske, Mađarske. Kontakt email: lindov@yahoo.com ili viber: +964-781-891-68-75.

Tražim simpatičnu i lijepu Hrvaticu za međusobno učenje hrvatskog i mađarskog jezika. Ja sam »mlad« umirovljenik, po nacionalnosti Mađar. Tel.: 061/6566-577.

Potreban konobar ili konobarica za rad u sezoni na Pelješcu. Osigurana je hrana, smještaj, plaća je po dogovoru. Kontakt osoba Jasmina Kušić +385-99-5977155.

SOMBOR - Prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katinicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 025-5449220; 064-2808432.

SUBOTICA - Darujem štence (po izboru M ili Ž), crni ili šareni. Tel.: 024/528-682 ili 060 0532570.

Potrebne njegovateljice s europskim papirima za njemačku agenciju. Prijava na zdravstveno osiguranje dok radite. Ne plaćate proviziju. Plaće su za slabije znanje njemačkog jezika od 1.500 eura, a za bolje od 1.800 pa na više. Ja sam uz vas 24 sata dok ste na šteli. Sva pitanja i prijave možete poslati putem WhatsAppa ili Vibera. +381-63-708-05-60. Budite i vi dio našeg tima. Jovanka

Prodajem poljoprivredno zemljište, parcele broj 33565/1 i 33564 k.o. Donji Grad, za 8.500 eura/jutro. Kontakt 064/3758889.

Izdajem u najam poslovni prostor – 320 m², uži centar – Apatin – Ulica svetog Save 25. Pogodno za auto salon ili trgovinu. Ukupna površina s dvorišnim dijelom – 700 m² Tel: 063/738-97-85

Prodajem nepokretnost površine 4.516 m² u Rudanovcu u okviru Nacionalnog parka »Plitvička jezera«, po cijeni od 165.829,00 eura. Informacije na telefon 063/888 71 34.

Prodajem mrežice za mlade vočke 270 komada, veličine 56 cm x 20 cm. Cijena 30 din/kom. Telefon: 064/9738601.

Prodajem plišanu otunku, strigansku maramu, tkane ponjave i pregače. Informacije na telefon 062/1789106.

Osoba s invaliditetom (II. stupanj) traži posao u Subotici. Kontakt telefon: 061/6767041.

Republika Srbija
Autonomna Pokrajina Vojvodina
Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice

Bulevar Mihajla Pupina 16, 21000 Novi Sad
T: +381 21 487 4604
Ounz@vojvodina.gov.rs

POKRAJINSKO TAJNIŠTVO ZA OBRAZOVANJE, PROPISE, UPRAVU I NACIONALNE MANJINE – NACIONALNE ZAJEDNICE

objavljuje

OBAVIJEST O JAVNOM NATJEČAJU ZA ORGANIZACIJU REGIONALNIH KVIZ NATJECANJA »KOLIKO SE POZNAJEMO« – 18. CIKLUS

Tekst javnog natječaja objavljuje se u *Službenom listu Autonomne Pokrajine Vojvodine* i na internetskoj prezentaciji Pokrajinskog tajništva www.puma.vojvodina.gov.rs.

Natječaj se raspisuje 25. ožujka 2026. godine.

Rok za podnošenje prijave istječe 14. travnja 2026. godine.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz Hrvatske riječi koji VAŽI DO 31. 3. 2026.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon kojega objavljujemo u svakom broju *Hrvatske riječi*. Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik*, u trajanju od deset minuta, emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine.

Emisija *Izravno* – rezime najvažnijih događaja u hrvatskoj zajednici tijekom tjedna – na programu je nedjeljom u 16, a *Svjetionik* – o političkim i kulturnim događanjima u zajednici – nedjeljom od 16.30 sati. Obje emisije traju pola sata.

Polusatne radijske emisije s raznovrsnim temama iz hrvatske zajednice, na Trećem programu Radija Novi Sad emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKD-a *Vladimir Nazor* iz Stanišića emitira se na valovima Radio *Fortuna*, na frekvenciji 106,6 Mhz, subotom od 16 do 17 sati.

Vijesti ove produkcije, u tekstualnom obliku, mogu se pročitati na internetskom izdanju Novog Radio Sombora.

HRT

Emisije programa za Hrvate izvan RH emitiraju se ponedjeljkom, utorkom, srijedom i četvrtkom na Drugom programu HTV-a poslije 18 sati i to prema sljedećem rasporedu:

– ponedjeljak u 18 sati i 20 minuta – dokumentarni film o Hrvatima izvan RH
– utorak u 18 sati i 20 minuta – *Glas domovine*
– srijeda u 18 sati i 20 minuta – *Pogled preko granice* – Hrvati u BiH
– četvrtak u 18 sati i 10 minuta – *Globalna Hrvatska*

Emisije se repriziraju ponedjeljkom i srijedom (dokumentarni filmovi o Hrvatima izvan RH i *Pogled preko granice*) na HTV 4 od 20 sati i 30 minuta, a *Globalna Hrvatska* reprizira se na HTV 4 subotom u 17 sati i 10 minuta. Na satelitskom HRT Int. sve spomenute emisije prikazuju se u skladu s vremenskim zonama, a mogu se pogledati i na multimedijskoj platformi HRTI te na internetskom portalu *Glas Hrvatske*.

VINKOVAČKA TELEVIZIJA

Televizijska emisija *Hrvatska rič iz Vojvodine* u trajanju od 45 minuta, emitira se petkom od 21 sat i 45 minuta. Emisiju realizira redakcija NIU *Hrvatska riječ*.

Valencija za život

Nekoliko zašto

Uvijek kada u svojoj glavi odaberem temu o kojoj želim pisati pretražim arhivu kako bih provjerila jesam li o toj temi već pisala. Za svaki slučaj. Deset godina, koliko će se navršiti sljedećeg mjeseca otako redovito pišem *Prirodu i društvo*, nije malo i moglo bi se dogoditi da nešto ponovim ako ne provjerim. Jasno, to ne bi bio identičan tekst jer bi nastao iz drugačijih razloga, ali zašto ponavljati destinacije kada na planetu postoji toliko mjesta za obići i opisati da ih vjerojatno nitko nikada neće uspjeti sve spomenuti.

Ovoga tjedna ponovno maštam o Valenciji jer mi u posljednje vrijeme zvuči vrlo primamljivo kao destinacija da se u njoj provede nekoliko godina života.

Tamo gdje bih mogla malo živjeti

Valencija je jedan od onih gradova koji ne osvajaju naglo i bučno, nego polako, gotovo neprimjetno, dok jednog dana ne shvatite da se u njen ritam u potpunosti uklapate. Smještena na istočnoj obali Španjolske, uz toplo i mirno Sredozemno more, Valencija uživa privilegij blage klime tijekom cijele godine. Zime su blage, ljeta topla, ali podnošljiva zahvaljujući morskome povjetarcu. Grad se prostire na ravnici, okružen narančastim poljima i plodnim vrtovima, što mu daje posebnu živost i povezanost s prirodom.

Geografski gledano, Valencija je savršeno izbalansirana: ima more, ima rijeku (točnije, nekadašnje korito rijeke Turije koje je danas pretvoreno u zeleni pojas parkova) i ima urbanu dinamiku velikog grada. Taj zeleni koridor, koji prolazi kroz cijeli grad, mjesto je gdje se svakodnevni život odvija na otvorenom, ljudi trče, voze bicikle, prakticiraju jogu ili jednostavno sjede na travi i razgovaraju. Upravo ta lakoća boravka na otvorenom prostoru jedna je od najvećih prednosti života u Valenciji.

Siesta kao stil života

Stanovnici Valencije odišu opuštenošću koja je razna. Njihov stil života temelji se na ravnoteži između rada i uživanja. Dani počinju sporije nego u sjevernijim dijelovima Europe, a pauza za ručak i dalje je važan dio dana. Hrana nije samo potreba, nego ritual, od svjetski poznate paelle, koja upravo ovdje ima svoje izvorno značenje, do svježih morskih plodova i jednostavnih, ali bogatih okusa mediteranske kuhinje. Kava na terasi, dugo

večernje druženje i šetnje uz more dio su svakodnevice.

Valencija je i grad kontrasta. S jedne strane imate povijesnu jezgru s uskim ulicama, starim zgradama i mirisom prošlih vremena, a s druge futuristički kompleks Grada umjetnosti i znanosti koji izgleda kao da je stigao iz neke druge dimenzije. Ta kombinacija starog i novog daje gradu poseban identitet i čini ga zanimljivim za dugotrajan boravak.

Naravno, život u Valenciji nije savršen. Ljetne vrućine ponekad znaju biti iscrpljujuće, osobito u srpnju i kolovozu, kada temperatura i vlaga rastu. Administracija može biti spora i komplicirana, što zna frustrirati, osobito strance. Također, iako je grad povoljniji od Madrida ili Barce-

lone, cijene najma posljednjih godina rastu, posebno u popularnim četvrtima.

Ipak, ono što Valenciju čini mjestom u kojem se može živjeti godinama jest osjećaj lakoće života. Nema pretjerane užurbanosti, nema stalnog pritiska, a opet imate sve što vam treba: kulturu, more, prirodu i dobru hranu. Grad pruža prostor za rad, ali i za disanje. U njemu se dani ne broje po obvezama, nego po trenucima, jutarnjoj kavi na suncu, vožnji biciklom kroz park, večeri uz more. Za mene skroz romantično i poželjno.

Valencija možda nije savršena, ali upravo u tim malim nesavršenostima krije se njezina stvarna ljepota. To je grad u kojem se ne morate truditi da biste živjeli dobro, dovoljno je da se prepustite njegovom ritmu. Živi i zdravi bili, pa probali.

G. K. M.

Zanimljivosti najjače hrvatske nogometne lige

Rekordi 1. HNL

Proteklo, 27. kolo, posljednje prije reprezentativne stanke u kojima će Hrvatska igrati protiv Kolumbije (27. ožujka) i Brazila (1. travnja), donijelo je nekoliko novih rekorda u 1. Hrvatskoj nogometnoj ligi. Podsjetimo, Prva HNL počela se igrati 1992. godine i od tada do danas igrano je 35 prvenstava, a ovi najnoviji rekordi dostojno svjedoče o sportskim vrijednostima koje su tijekom tri desetljeća postojanja zabilježene na igralištima diljem Hrvatske.

Dominik Livaković

Vratar *Dinama* i reprezentacije Hrvatske **Dominik Livaković** je nastupom protiv *Lokomotive* (5:0) upisao 305.

Foto: Instagramtalkdinamo

prvoligaški susret i postao rekorder na svojoj igračkoj poziciji. Prije njega vratar s najviše nastupa u 1. HNL bio je **Ivica Solomun** (304), a Livi je do impresivne brojke stigao nastupima u majicama *Zagreba* (90) i *Dinama* (215).

Dion Drena Beljo

Najbolji strijelac domaćeg prvenstva **Dion Drena Beljo** u istom prvenstvenom susretu prošlog kola upisao je drugi uzastopni hat-trick i postao jedini nogometaš u 35 godina dugoj povijesti 1. HNL kojem je to pošlo za nogom.

Hajduk

Šest pogodaka u mreži vratara *Vukovara* (0:6) donijelo je momčadi *Hajduka* pobjedu i novi rekord u broju postignutih pogodaka na gostujućem susretu.

Najzanimljiviji rekordi 1. HNL

Najviše naslova prvaka: *Dinamo* je osvojio 25 naslova (5 pod imenom *Croatia*)

Najbolji strijelac: **Davor Vugrinec** – 145 golova

Foto: Instagramzonadinamo

Najveća pobjeda: *Hajduk – Radnik* 10:0 (1993./94.)
 Najviše odigranih susreta: **Jakov Surać** (469)
 Najviše gledatelja: *Dinamo – Hajduk* 50.000 gledatelja (1992.)
 Najmanje gledatelja: *Lokomotiva – Zadar* 67 gledatelja (2011.)

D. P.

2.000. pogodak Hajduka

Roko Brajković, strijelac drugog pogotka na susretu protiv *Vukovara*, upisao se u povijest *Hajduka* jer je njegov gol bio jubilarni, 2.000. u 1. HNL.

Foto: Instagramrokobrajkovic

Rekordno 27. kolo

Vodeći *Dinamo* i *Hajduk* postigli su ukupno 11 pogodaka u dva susreta 27. kola, jer su svladali *Lokomotivu* (5:0), odnosno *Vukovar* (6:0) vrlo efikasnim rezultatom.

RUKOMET

Prijateljski susreti sa Švicarskom

Hrvatska muška rukometna reprezentacija odigrala je u Zadru i Osijeku dva prijateljska susreta protiv Švicarske. U prvom susretu izabranici **Dagura Sigurdssona** bili su više nego raspoloženi i slavili uvjerljivu pobjedu 34:26. Dva dana kasnije rezultat je bio izjednačen 35:35.

ATLETIKA

Bloudek peti na 800 m

U finalnoj utrci Svjetskog dvoranskog prvenstva na 800 m hrvatska muška atletika imala je predstavnika jer je **Marino Bloudek** osvojio peto mjesto s rezultatom 1:45, 31.

TENIS

Čilić startao pobjedama

Najbolji hrvatski tenisač današnjice, 38-godišnji **Marin Čilić** odlično je započeo nastup na turniru u Miamiu iz ATP Master serije 1000. U prvom kolu bio je bolji od Australca **Popyrina** (6:4, 6:4), a potom u sljedećem susretu svladao je Amerikanca **Nakashimu** (2:6, 6:4, 7:6)

POGLED S TRIBINA

Kolumbija i Brazil

Koncem ovoga mjeseca i početkom sljedećeg Hrvatska nogometna reprezentacija odigrat će dva prijateljska susreta protiv Kolumbije (27. ožujka 00.30 sati) i Brazila (1. travnja 2 sata poslije ponoći). Oba susreta igrat će se na stadionu Camping World Stadiumu u Orlando (Florida, SAD). Izbornik **Zlatko Dalić** odlučio je pozvati sljedeće nogometaše: vratari: **Dominik Livaković** (*Dinamo*), **Dominik Kotarski** (*København*), **Ivor Pandur** (*Hull City*); obrana: **Duje Čaleta-Car** (*Real Sociedad*), **Josip Šutalo** (*Ajax*), **Josip Stanišić** (*Bayern*), **Marin Pongračić** (*Florentina*), **Kristijan Jakić** (*Augsburg*), **Martin Erlić** (*Midtjylland*), **Luka Vušković** (*HSV*), **Ivan Smolčić** (*Como*); vezni red: **Luka Modrić** (*Milan*), **Mario Pašalić** (*Atalanta*), **Nikola Vlašić** (*Torino*), **Lovro Majer** (*Wolfsburg*), **Luka Sučić** (*Real Sociedad*), **Martin Baturina** (*Como*), **Petar Sučić** (*Inter*), **Nikola Moro** (*Bologna*), **Toni Fruk** (*Rijeka*);

napad: **Ivan Perišić** (*PSV*), **Andrej Kramarić** (*Hoffenheim*), **Ante Budimir** (*Osasuna*), **Marco Pašalić** (*Orlando City*), **Petar Musa** (*Dallas*), **Igor Matanović** (*Freiburg*).

Pretpozivi: **Bruno Petković** (*Kocaelispor*), **Mislav Oršić** (*Pafos*), **Franjo Ivanović** (*Benfica*), **Domagoj Bradarić** (*Hellas Verona*), **Toma Bašić** (*Lazio*), **Dion Drena Beljo** (*Dinamo*), **Franko Kovačević** (*Ferencváros*), **Karlo Letica** (*Lausanne-Sport*), **Luka Stojković** (*Dinamo*).

Ovi susreti bit će jedinstvena prilika za isprobavanje nekoliko taktičkih zamisli oko kojih bi se trebala vrtiti igra hrvatske reprezentacije na predstojećem Svjetskom prvenstvu u SAD-u, Meksiku i Kanadi. Znakovito je kako u ovoj akciji nema ozlijeđenih **Matea Kovačića** i **Joška Gvardiola**, standardnih startnih reprezentativaca, pa će izbornik morati pronaći idealne zamjene za dvojicu vrhunskih nogometaša iz *Manchester Cityja*. Također, znakovito je kako se nekoliko novih imena našlo na popisu pretpoziva, a u pitanju su nogometaši koji igraju u velikoj formi ove sezone i vrlo je moguće kako će se neki od njih i naći na konačnom popisu za SP.

D. P.

Didine pripovetke (iz knjiga Balinta Vujkova)

Divojka se udaje kad je zaprose

Dva momka, dva dobra druga idu kući iz daleka. Cilog lita su izbjicali valjke da uvate malo bolju zaradu, jel je svaki imo sestru za udaj, a starijeg nikog nisu imali. Sestre jedva čekaju da se braća vrate i spremne njim prćiju, a momci opet ukasnili, jel je vrijeme služilo, pa se dalo više zaradit.

Ukasnili, pa žure, al se vrijeme počelo kvarit, pa ko ulato: ako jedan dan ne pada kiša, ona se posli izlije puna dva dana.

Otego se put, momci čekaju vrijeme, pa misle već svašta i jedared će stariji:

– Znaš ti šta ja mislim, ubijali se mi a ne ubijali, meni se čini da smo mi već i tako zakasnili. Ja ti kažem da su se naše sestre već davno udale. Nisu one čekale na nas da njim spremimo prćiju.

Mlađi i viruje i ne viruje, al ko zna? Dopuštice on:

– Tvoja se možda i udala, ona je lipa, a moja kako je ružna, ne znam oće l se baš udat i s prćijom.

– A ja tebi kažem da se i ona već udala. Nismo tribali tako ukasnit.

Jedan kaže da jesu, drugi da nisu, pa se skoro i okladili ko ima pravo i jedva čekaju da dođu do kuće. Došli prvo kući starijeg, a tamo nikog. Sve je na svom mistu, samo se osića da žive duše nema u kući.

Momci će baš u razgovor, kad evo domaćinine sestre. Trči ko brez duše.

– Di si ti, sestro, tako ti mene čekaš iz svita?

Ona plete ovo, plete ono dok najedared nije rekla:

– Brate, šta da lažem, ja više nisam tu. Nisam te mogla iščekat, udala sam se.

– Jel ti to uozbilj kažeš?! Šta će kazat kuća u koju si se udala – kakog brata imaš kad nije spremio ni prćiju?

Divojka se samo nasmijala:

– Moj đuvegija nije pito za prćiju. Ja sam mu još kazala da ne možem kuću ostavit dok ti ne spremim krmče za zimu, a on se samo okrenio i dono za tebe dva ranjenika. Eto, udajom sam ti još i zaradila.

Ne samo krmče već dono i godišnji kruv i ogriv. Momak sad vidi da je dobio mogućnog šogora, pa mu nije ni krivo, al će reda radi još kazat:

– Dobro, sestro, dobro. Al opet si me mogla dočekat da bar i ja svatkujem.

– E, moj brate, lako divaniš kad si momak. Momak se ženi kad oće, a divojka se udaje kad je zaprose.

Dobro – sve je svršeno kako triba, pa će pobratimi kući mlađeg momka. On veli:

– Tvoja se udala jel je lipa, a vidićeš, moja sestra me čeka.

– A ja ti opet velim da se varaš.

Još kako se privario. Lipa je bar dotrčala kući kad je čula da joj brat došo, a ružna ni da se pokaže. Brat bi je mogo čekat da slučajno nije izašla baš na bunar.

– Sestro, pa di si ti?! Kuća pusta, prazna, a tebi ni traga.

– Ko će tebe iščekat?! Ja sam se udala, pa već davno – kaže ona od prve riči.

– No, šta sam ti kazo! – pobratim će.

Ovaj sluša i ne sluša već se samo istirava sa sestrom:

– Dobro, udala si se pa udala, a jesi l i ti od tvog mladoženje dobila štogod za mene da zimu ne dočekam u praznoj kući kad si je već ostavila u nevrime? Jesi l i ti udajom zaradila štogod ko njegova sestra?

– Otkud da zaradim?! Ja sam mojem đuvegiji još dala.

– Šta?

– Tvoje svečane čizme i odilo da ima u čem svatkovat.

Pričao Antun Buljovčić Pikulaš

Šta u oca to u dice, 2012.

Umotvorine

- * Bolje užasan kraj nego užasi bez kraja.
- * Zatvori oči kako bi vidio drugim očima.
- * Da je važno što misle drugi, zvali bi se prvi.

Vicevi, šale...

- Daj 'ladno pivo!
- Ne hladimo pivo.
- A što imate 'ladno?
- Hladan nes, mineralnu, *coca-colu*, *fantu*...
- Oprosti im Bože, ne znaju šta 'lade.

Rekao sam ženi da je debela. Poslije toga nisam je vidio tri dana. Tek četvrtog dana sam je malo vidio, na desno oko.

Aforizmi

- * Ako ne znate kuda idete, svaki put vas može odvesti tamo gdje ne želite biti.
- * Jedini čovjek s kojim se trebati uspoređivati ste vi u prošlosti. I jedini čovjek od kog trebate biti bolji je taj koji ste sada.
- * Kada budalu primiš u čamac, vodi računa o tome da ne ideš daleko od obale.

Vremeplov – iz naše arhive

Sportski susret u Golubincima, 2016.

Rič po rič

Piše: Željko Šeremešić

Posov prid Uskrs

Faš Joza i ja razglabljam kako smo posla mi dica imali prid Uskrs. Pa ću: »Ko juče da j bilo se sićam kako mi majka kaže da ne dosađivam, da ću it u subotu kad ručam praviti gnjzda za zeca. Majka bila blaga al kad oće znala bit i onako oštra. Ka j rekla da ne dosađivam zno sam da sam i brez gnjzda mogo ostat. A mene gnjzda u glave. Faše to ni bilo malo posla. Napraviti gnjzdo kod dide i bake i starog i stare. Pa kod strine i ujne. A tetka Marta ni imala dice pa j jedva čekala da joj dica dođu. I kod kumova sam išo. Al mene pundravci nikad ni s dali mira. Oma ujtru u subotu prid Uskrs napravio gnjzdo kod kuće pa se špaciram po dvoru. A taki veliki posov čeka«. Faš objašnjava da j i njegov isti posov čeko te subote jedino oni ni s imali rodbine u selu ko mi pa j sam par gnjzda pravio. Divanim fašu da noć prid subotu nisam skoro ni spavo. Ko na iglama da sam bio. Da nisam mogo dočekat da prođe ručak u subotu i majku da kaže: »E sad moš it. Već znaš di triba. I neka baš svagdi ponudite kolače probat. Neš moć užinat. Do užine da s došo«. Pa ću: »Ni mi tribala dvaput reć. Dam petama vitra. Za cilo prija podne nisam stigo sve obić. Dotrčem kući, užinam pa dalje. Svud mi čekali pa još pitu disam do sad. Toliko trave načupat za sva gnjzda bio j baš veliki posov. I svaj posov uspivo poradit«. Gledim, faš se zasuzo. Vadi maramku pa triše oće. »E moj faše ti s imo sriće. Imo s rodbine curi priko a moji poumirali jel ošli na taj truli zapad. Jedni čak i u tu Ameriku. Znaš da smo živili zajedno sa starim i starom a dida i baka rano umrli tako da sam jedino kod nas i kumova išo praviti gnjzdo«. Sase i men steškalo. I mene žo. A faš Joza nastavlja: »Al ja se dobro sićam da j moj posov bio da idem prija Cvitnice mace donet. Znaš kako j to. Maca se posveti na velikoj misi. Nosi se na grobove kod najmiliji a kod kuće se drži na astalu. Jedva sam čeko da idem nasić i donet mace. Ni mi moro niko kazat već sam pazio da na vrime donesem macu. Da ne moram zarad nje it daleko od sela. Da druga dica ne poizbiru lipšu. Da ne donesem onu što j već procvala«. I ja se sitim: »Dobro da s naspomenio macu. I donet mace j bio moj posov. Jedanput ja zaboravio na macu. Dobro da mi par dana prija Cvitnice majka naspomenila. Ja pritnio. Zaboravio na moj posov pa trč pod selo na Dunav. I fala Bogu nikako i našo. Jest da ni bila baš lipa ko uvik al važno da sam ju dono. A sićam se i da j majka divanila i da zec nevaljanima i onima što ne uradu posov ne donese ništa za Uskrs. Zato sam prid Uskrs bio posebno dobar«. Smijem se pa objašnjavam: »Al faše šta j dicma uno vrime mogo donet zec? Današnja dica b se smijala da vidu šta j onda zec dono u gnjzdo. Najviše u gnjzdu bilo bročki, kaki šećer iz dućana jel štaagod za navuč. Jel kaka jabuka ko j uspio sačuvat. Posli kasam već video da nema zeca prosvitlilo mi se da j gnjzdo bilo bogatije di s imali deblji budjelar«. Smijemo se a faš potvrđiva: »Baš tako. Za taki veliki posov i ni zec baš odviše mlogo dono al smo bili sritni i za to. Moždak sritniji neg današnja dica«.

U NEKOLIKO SLIKA

Dobitnici priznanja ZKVH-a

GRAD SUBOTICA
Trg slobode 1

Na temelju Odluke Gradskog vijeća Grada Subotice broj: 001256009-2026-09693-003-000-416-188 od 13. ožujka 2026. godine Povjerenstvo za provedbu postupka otuđenja nekretnina iz javnog vlasništva Grada Subotice, u postupku javnog nadmetanja,

oglašava

**OTUĐENJE NEKRETNINA U JAVNOM
VLASNIŠTVU GRADA SUBOTICE U
POSTUPKU JAVNOG NADMETANJA****I. Predmet otuđenja**

zgrada poslovnih usluga, broj objekta 2, u površini od 844 m², u Subotici, Korzo 3, upisana kao zgrada poslovnih usluga-dio-od čega se bruto 48,70 m² nalazi u podrumu, bruto 1.447,96 m² nalazi u prizemlju, bruto 1.325,98 m² nalazi na prvom katu, bruto 1.310,78 m² nalazi na drugom katu, bruto 1.309,61 m² nalazi na trećem katu, **što ukupno bruto iznosi 5.443,03 m²** i katastarska čestica broj 3771/4 K.O. Stari grad, u ukupnoj površini od 845 m² i katastarska čestica broj 3771/3 K.O. Stari grad, u ukupnoj površini od 713 m² u Ulici Vuka Karadžića, na kojima se nalazi zgrada u javnom vlasništvu Grada Subotice, upisana u Zemljišnoknjižni uložak broj 10120 K.O. Stari grad.

– **početna cijena nekretnine iznosi 3.170.000 eura**, što po srednjem službenom tečaju Narodne banke Srbije na dan procjene tržišne vrijednosti nekretnine, 12. veljače 2026. godine iznosi 372.066.070,00 RSD,

– **visina pologa (10% od početne cijene): 317.000 eura** u dinarskoj protuvrijednosti po srednjem službenom tečaju Narodne banke Srbije na dan uplate pologa.

II. Uvjeti prijave

Postupak javnog nadmetanja provodi Povjerenstvo za provedbu postupka otuđenja nekretnina iz javnog vlasništva Grada (u daljnjem tekstu: Povjerenstvo).

Na javnom nadmetanju mogu sudjelovati pravne i fizičke osobe koje se pismeno prijave do datuma navedenog u oglasu.

Prijava mora sadržavati sve podatke o nekretnini.

Prijave se dostavljaju u zatvorenoj omotnici s naznakom »Prijava na oglas za otuđenje nekretnina u javnom vlasništvu Grada Subotice – NE OTVARATI«, uz naznaku podnositelja prijave. Na poleđini se upisuje naziv i adresa podnositelja prijave i ime i prezime ovlaštene osobe za kontakt.

Prijave se podnose Povjerenstvu za provedbu postupka otuđenja nekretnina iz javnog vlasništva Grada, putem Tajništva za imovinsko-pravne poslove, Službe za poslovne prostore, na pisarnici Gradske uprave Grada

Subotice, Subotica, Trg slobode 1, u uslužnom centru, u prizemlju Gradske kuće, šalteri broj 10, 11, 12 ili poštom.

Oglas je otvoren od 27. ožujka 2026. godine, a završava 27. travnja 2026. godine, što predstavlja rok za podnošenje pisanih prijava.

Prijava podnesena poštom smatra se pravodobnom ukoliko se podnese u zadanom roku, a u pisarnicu Gradske uprave bude zaprimljena najkasnije do 10,00 sati 30. travnja 2026. godine.

Sudionici u postupku javnog nadmetanja dužni su uplatiti polog u visini od 10% iznosa početne cijene po kojoj se nekretnina otuđuje iz javnog vlasništva (procijenjena tržišna vrijednost) na račun Grada Subotice broj 840-1027804-55 s pozivom na broj 69-236, model 97. Uplata pologa od strane osobe koja nije podnositelj prijave, neće biti prihvaćena, te će se prijava uz tako uplaćen polog smatrati nepotpunom. Na javnom nadmetanju mogu sudjelovati jedino osobe koje su uplatile polog.

Prijava pravne osobe sadrži: naziv, sjedište, broj telefona, sve podatke o nekretnini, prijava mora biti potpisana i ovjerena pečatom od strane ovlaštene osobe.

Uz prijavu pravne osobe prilaže se: izvornik izvotka ili ovjereni preslik iz registra gospodarskih subjekata s podacima za tu pravnu osobu, ne stariji od 30 dana, dokaz o uplati pologa i izjava o prihvaćanju svih posebnih uvjeta iz oglasa, a u slučaju da podnositelja prijave zastupa punomoćnik, punomoć za zastupanje koje mora biti ovjerenom od strane javnog bilježnika.

Prijava fizičke osobe mora sadržavati: ime i prezime, adresu, broj osobne iskaznice, broj telefona, sve podatke o nekretnini, prijava mora biti potpisana, a ako je ta osoba poduzetnik, uz prijavu se prilaže izvornik izvotka ili ovjereni preslik iz registra gospodarskih subjekata ili potvrda da je poduzetnik upisan u odgovarajući registar, sve ne starije od 30 dana.

Uz prijavu fizičke osobe prilaže se: preslik osobne iskaznice, dokaz o uplati pologa i izjava o prihvaćanju svih posebnih uvjeta iz oglasa, a u slučaju da podnositelja prijave zastupa punomoćnik, punomoć za zastupanje koje mora biti ovjerenom od strane javnog bilježnika.

Pravo sudjelovanja na javnom nadmetanju imaju samo osobe koje dostave pravodobnu i potpunu prijavu, odnosno osobe koje po zahtjevu Povjerenstva otklone nedostatke prijave najkasnije dva dana prije početka javnog nadmetanja.

Navedena nekretnina otuđuje se u viđenom stanju.

III. Postupak javnog nadmetanja

Javno nadmetanje otvara predsjednik ili ovlaštenu član Povjerenstva i utvrđuje:

1. Broj pravodobnih i potpunih prijava
2. Broj nepravodobnih i nepotpunih prijava
3. Nazive, odnosno imena sudionika koji su stekli pravo na sudjelovanje

4. Nazočne sudionike javnog nadmetanja, odnosno njihove zakonske zastupnike ili punomoćnike i imaju li urednu punomoć za zastupanje.

Javno nadmetanje provodi se prema postupku kako slijedi:

1. Predsjednik ili ovlaštenu član Povjerenstva objavljuje početni iznos koji je predmet javnog nadmetanja i poziva sudionike da isti iznos prihvate

2. Ukoliko sudionik ne prihvati početni iznos, gubi pravo na povrat uplaćenog pologa

3. Predsjednik ili ovlaštenu član Povjerenstva poziva sudionike da daju svoje ponude iznosa cijene uvećane za najmanje 1% od početnog iznosa, to jest od posljednje dane ponude

4. Sudionici se javljaju kako bi dali ponudu podizanjem ruke

5. Predsjednik ili ovlaštenu član Povjerenstva pokretom ruke dozvoljava sudioniku koji se najranije javio, da da svoju ponudu

6. Sudionik javnog nadmetanja dužan je reći u ime kojeg ponuditelja koliki iznos nudi

7. Predsjednik ili ovlaštenu član Povjerenstva tri puta pita daje li netko više od najvećeg prethodno ponuđenog iznosa i nakon trećeg poziva konstatira koliki je najveći ponuđeni iznos i ime ponuditelja

8. Sudionik koji ponudi najviši iznos kupoprodajne cijene potpisuje izjavu o visini ponuđene cijene koju je dužan uplatiti u roku utvrđenom oglasom.

Javno nadmetanje smatra se provedenim i kada samo jedan sudionik koji se prijavi, i proglasi kupcem, prihvati početnu cijenu po kojoj se nekretnina otuđuje iz javnog vlasništva kao kupoprodajnu cijenu (procijenjena tržišna vrijednost), s time da, ukoliko ne prihvati kupoprodajnu cijenu, gubi pravo na povrat pologa.

Svaki sudionik dražbe ima pravo dati primjedbe na rad Povjerenstva i na tijek postupka tijekom rada Povjerenstva, što se unosi u zapisnik.

Kriteriji za izbor najpovoljnijeg ponuditelja je visina ponuđene kupoprodajne cijene.

Nakon završetka postupka javnog nadmetanja, Povjerenstvo utvrđuje prijedlog da se nekretnina u javnom vlasništvu otuđi ponuditelju koji je ponudio najvišu kupoprodajnu cijenu, a sudionici postupka javnog nadmetanja koji nisu izabrani za najpovoljnijeg ponuditelja imaju pravo na povrat uplaćenog pologa u roku od 10 (deset) radnih dana od održavanja javnog nadmetanja, osim ako podnositelj pravodobne i potpune prijave ne pristupi javnom nadmetanju ili ako sudionik koji ponudi najviši iznos kupoprodajne cijene odustane od ponude.

Najpovoljnijem ponuditelju čija se ponuda prihvati, uplaćeni iznos pologa uračunava se u kupoprodajnu cijenu.

Stjecatelj nekretnine ima pravo platiti licitirani iznos kupoprodajne cijene predmetne nekretnine u dva obroka. Prva rata u iznosu od 1.000.000 eura u dinarskoj pro-

tuvrijednosti po srednjem službenom tečaju Narodne banke Srbije na dan isplate dospijeva u roku od 15 dana od dana sklapanja ugovora o kupoprodaji predmetne nekretnine, a ostatak licitiranog iznosa izraženog u eurima najkasnije do 1. prosinca 2026. godine u dinarskoj protuvrijednosti po srednjem službenom tečaju Narodne banke Srbije na dan isplate.

Upaćeni iznos pologa uračunava se u kupoprodajnu cijenu.

Zapisnik o provedenom postupku s pratećom dokumentacijom i utvrđenim prijedlogom da se nekretnina u javnom vlasništvu otuđi ponuditelju koji je ponudio najvišu kupoprodajnu cijenu, Povjerenstvo dostavlja Gradskom vijeću radi donošenja odluke o otuđenju nekretnine iz javnog vlasništva, a na temelju koje se nakon toga sklapa ugovor o otuđenju nekretnine iz javnog vlasništva Grada Subotice.

U slučaju da stjecatelj nekretnine u roku od 30 dana od dana donošenja odluke o otuđenju nekretnine ne sklopi ugovor i ne uplati kupoprodajnu cijenu u predviđenim rokovima, odluka se stavlja izvan snage i stjecatelj gubi pravo na povrat pologa.

Obveza stjecatelja nekretnine je da prije izvođenja bilo kakvih radova od nadležnog Međupćinskog zavoda za zaštitu spomenika kulture Subotica pribavi uvjete i mjere tehničke zaštite.

U svemu ostalom postupak javnog nadmetanja provest će se prema odredbama Odluke o pribavljanju, raspolaganju i upravljanju stvarima u javnom vlasništvu Grada Subotice (*Sl. list Grada Subotice*, broj 17/2018 i 27/2018-ispr.).

Javno nadmetanje bit će održano dana 8. svibnja 2026. godine, s početkom u 13 sati, u Plavoj dvorani Gradske kuće, Subotica, Trg slobode br. 1.

Cijeli tekst Oglasa bit će objavljen *Službenom listu Grada Subotice*, na oglasnoj ploči Gradske uprave Subotica, Trg slobode br. 1, u razdoblju od 27. ožujka 2026. godine do 27. travnja 2026. godine, na internetskoj stranici Grada Subotice www.subotica.ls.gov.rs, u rubrici »Natječaj i oglasi«, u tjednim lokalnim listovima: *Nove Subotičke novine*, *Magyar Szó*, *Hrvatska riječ* i u dnevnom listu *Kurir*, koji se distribuira na cijelom području Republike Srbije.

Sve informacije u svezi oglasa mogu se dobiti u Službi za poslovne prostore, II. kat, uredi broj 238/2 i 238/3 ili na telefon: 024/626-801 i 024/626-936, svakog radnog dana od 9 do 13 sati, zaključno s 27. travnja 2026. godine.

Zainteresirani ponuditelji mogu razgledati navedenu nekretninu i izvršiti uvid u dokumentaciju svakog radnog dana, počevši od 27. ožujka 2026. godine (petak) do dana održavanja javnog nadmetanja u razdoblju od 9 do 13 sati, a po prethodnoj najavi.

**Predsjednica Povjerenstva
Zagorka Panić-dipl. inž. građ. v. r.**

PROMOCIJA ŠOKAČKI^Ž BEREŠKI^Ž ŽENSKIH CIPELA

2.4.2026. u 17h

DOM KULTURE U BEREGU

HKPD „Silvije Strahimir Kranjčević“ 1927.

OSIGURAJTE VAŠ DOM i sve ono što ga čini domom

**MILENIJUM
OSIGURANJE**

VREMENJE JE DA MISLIMO NA SUTRA

Osiguranje za vaš dom, stvari u njemu i članove domaćinstva

Vaš dom je više od prostora, u njemu je sve što vam najviše znači. Zato je važno da se prema njemu odnosite odgovorno i osigurate ga.

Osiguranje domaćinstva - Siguran kvadrat Milenijum osiguranja je polisa koja podrazumeva osiguranje stana ili kuće, stvari u njima, kao i članova domaćinstva od posledica nepredviđenih okolnosti, kao što su:

- požar
- izlivanje vode
- udar groma
- provalna krađa
- eksplozija
- razbojnička krađa
- oluja
- lom stakala
- grad
- odgovornost prema trećim licima

025/ 51 50 350 | 024/ 555-867 | 011/ 715 23 00

Milenijum osiguranje

@milenijumosiguranje

www.mos.rs

milenijum-osiguranje

@milenijumosiguranje

RADIO MARIJA

Kršćanski glas u vašoj kući!

FREKVENCije:

NOVI SAD 90,0 MHz

SUBOTICA 90,7 MHz

SOMBOR 95,7 MHz

NIŠ 102,7 MHz

www.radiomarija.rs

@Radio.Marija.Srbije

@radiomarijasrbije

KONTAKT:

Ured: 024/600-099

Program: 024/600-011

SMS: 063/598-441

Slušajte nas i na aplikacijama:

**Radio Marija Srbije
Radio Maria play**

ILI-ILI

AKCIJA

Priključenje **BESPLATNO**

+ Birate između:

- 6 meseci po 1 dinar

- 12 meseci sa 50% popusta

**Astra
Telekom**

011 44 22 009

Upis u osnovnu školu

NASTAVA NA HRVATSKOM JEZIKU

1. 4. – 31. 5. 2026.

OŠ „MATKO VUKOVIĆ“
Subotica

OŠ „IVAN MILUTINOVIĆ“
Subotica i Mala Bosna

OŠ „VLADIMIR NAZOR“
Đurđin

OŠ „MATIJA GUBEC“
Tavankut

OŠ „22. OKTOBAR“
Monoštor

Liječnički pregled obavlja se prije ili tijekom upisa.

Odlaganje upisa:

Moguće je uz provjeru psihologa/pedagoga ili ako dijete ima zdravstvene smetnje.

Prijevremeni upis:

Djeca rođena od 1. 3. do 31. 8. 2020. godine
mogu se upisati nakon provjere spremnosti kod školskog psihologa.

Nije potrebno donositi dokumente jer ih škola pribavlja elektronski.

SLOŽITE KOCKICE

U ODGOJU VAŠE DJECE